

SLOVENSKI JADRAN

LET 11, ŠTEV. 24

Koper, petek 12. junija 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Po volitvah SZDL

Volitve v osnovne organizacije SZDL so v glavnem za nami. Udeležba na volitvah, resno in pažljivo izbiranje kandidatov za odbore osnovnih organizacij ter delegatov za občinske konference dokazuje visoko politično zavest članov SZDL. Prav tako nam to dokazuje zavest potrebe po enotni, monolitni politični organizaciji, kjer naj najde mesto vsak pošten človek, vsak pristaš socializma ne glede na spol, versko prepričanje in narodnost. Tudi rezultat teh volitev je legitimacija za našo politično organizacijo, ki je v preteklosti verno tolmacila politične interese delovnih ljudi, branila pridobitve ljudske revolucije in vzgajala članstvo v duhu borbe za socializem, za bratstvo med narodi, za mir, za svobodo: z eno besedo v duhu borbe za socialistično Jugoslavijo. Tudi v bodoče bo SZDL nadaljevala z delom ne glede na napore, dokler ne dosegne cilja, dokler ne bo le uresničene težnje naših delovnih ljudi: izgraditev socialistične družbe. To je sicer ogromna naloga prepletevana z velikimi težavami, toda častna in vzvišena humana.

V nespornih uspehih najdemo sicer tu in tam pomanjkljivosti, zlasti v slabih predpripavah za volitve v nekaterih krajih, zanemarjanje političnega dela med članstvom in ne obračunavanje konkretnih problematike našega gospodarstva, političnega in kulturnega življenja. Vse to je ponekod zaneslo vodstvo osnovnih organizacij v formalno izvedbo volitev. Nadaljnja slabost je ta, da nismo pregledali vseh možnosti novega sprejemanja članov in se zavzeli za razsiritev organizacije. Res je, da je v organizaciji SZDL nad 94% vseh volivnih upravičencev toda posamezni kraji niso dosegli realnega procenta možnosti pri vpisu v SZDL. Upoštevati je treba tudi cel letnik, ki je določil 18 let starosti in ki ima pravico po statutu, da postane član SZDL. Hkrati pa nismo prerešetali vse organizacije, da vidimo, kdo eventualno ne spada na našo SZDL, ker nima političnih ali moralnih kvalifikacij, da bi lahko bil v naši organizaciji. Tu in tam se še dobijo elementi, ki misijo, da »morajo« biti člani SZDL. V kolikor so še taki člani v naših vrstah, potem jim je treba povedati, da so zgrešili naslov. V naši organizaciji ni noben-

nega »moraš«, vse sloni na zavesti, na prostovoljnosti, na prepričanju.

Nadaljnja slabost je v evidenci in članarini. Ponekod se vodstvo osnovnih organizacij SZDL pustila na volišče ljudi, ki niso poravnali članarine že 6 mesecev pa tudi več.

Po statutu SZDL ne more biti član SZDL tisti, ki ne plačuje članarine 6 mesecev.

Ko novo izvoljeni odbori prevzemajo na svojem področju vodstvo političnega življenja v svoje roke, se morajo zavedati, da prevzemajo veliko odgovornost in ne majhne naloge, ki bodo toliko lažje, kolikor večji krog ljudi bodo moblizirali pri izvajanju sklepov.

1. Aktivno politično življenje osnovne organizacije SZDL. Redno obravnavati vsa vprašanja, ki imajo politični karakter ali politične posledice, zavedajoč se, da je sovražnik stalno na delu, in da bo vedno skušal še tako pozitiven učrep v interesu skupnosti prikazati kot negativnega, samo zato, da bi škodoval skupnosti in razdalj našo enotnost.

2. Odkrito in brez strahu odkrivati in žigosati tiste, ki skušajo izmaličiti našo socialistično demokracijo ali jo izkoristiti v svoje ozko partikularistične ali celo osebne interese. Budna kontrola SZDL nad vsem našim gospodarskim in upravnim poslovanjem, da ne bodo prevladovale tendenze birokratizma, ki je največji sovražnik socializma. Socialistična zveza naj vzgaja delovne ljudi v pozitivnem odnosu do skupnosti, saj so interesi skupnosti prvi in bistveni za doseganje lepše in boljše bodočnosti.

3. Organizacije SZDL naj nudijo vso svojo skrb in pomoč politični izobražbi in utrditvi delavskih svetov, kot nov in bistveni element socializma. Delavski kolektivi morajo gledati preko ozkih, sebičnih interesov podjetja na občino, na komuno, na širšo skupnost. Kajti le tako bodo lahko zadostili potrebam, ki jih zahtevajo današnji pogoji in možnosti življenjskega standarda. Zlasti se moramo boriti proti pojavi špekulacije in nepoštenemu zaslužkarstvu trgovskih podjetij.

4. Nikdar ne smemo pozabiti, da dela reakcija po vsakem našem uspehu s podvrgeno silo. Klerikalna reakcija, ki podpira ostanke premagane buržauzije, ne bo odnehalo s svojo podtalno iridentistično de-

javnostjo. Njen cilj je: povratek na staro. Mi tega nočemo, zato ne smemo pustiti, da bi taka propaganda prišla kjerkoli do izraza.

Informiro je danes nevarnejši nego je bil do sedaj. Špekulacija Moskve, da z novo taktiko potem ko je bitko z Jugoslavijo izgubila, uspava našo politično budnost, mora vzbuditi prezir in ogorenje. Vsi tisti, ki bi se sedaj zvitorepno hlinili prijatelje naše SZDL, potem ko so v preteklosti v najtežjih časih napadali našo organizacijo, morajo s trdim delom dokazati svoje »spreobrnjenje« in dolgo čakati pred vratiti naše napredne, revolucionarne, enotne politične organizacije SZDL. Nobenega popuščanja izdajalcem in omahljivecem in nobenih iluzij v lepe besede Moskve. Najprej dejavna potem pride drugo, v kolikor že ni prepozno.

To so na kratko neposredne naloge naše demokratične, napredne, Socialistične zveze delovnega ljudstva.

J. Beltram

PROGRAM PROSLAVE DESETLETNICE OSVOBODITVE ISTRE OD ITALIJANSKEGA OKUPATORJA

V Pazinu in Beram bo 13. in 14. junija svetana proslava desetletnice osvoboditve Istre od italijanskega okupatorja in prenos posmrtnih ostankov Vladimira Gortana iz Pule v Beram. Proslava se bo udeležilo več desetisoč ljudi iz hravtske Istre in iz drugih krajev. Na to proslavo bo šlo tudi iz koprskega okraja nekaj tisoč ljudi. Za prevoz so na razpolago avtobusi in kamioni, ki bodo odpeljali iz vasi in mest približno ob treh zjutraj, v nedeljo, tako da bodo lahko odšli vsi skupaj v koloni ob štirih iz sečoveljskega križišča. Parnik Vida pa odpelje ob 5. uri iz pristanišča v Piran.

Ker se bo udeležilo proslave več tisoč ljudi iz našega okraja in iz drugih okrajev Slovenskega Primorja objavljamo program proslave.

PROGRAM PROSLAVE:

1. V soboto, 13. junija bo prebivalstvo Pule svečano spremilo na postajo posmrtne ostanke Vladimira Gortana. Tu jih prevzame posebno odposlanstvo Pazina iz Berma.
2. Na pazinski železniški postaji bo prebivalstvo Pazina s svojimi predstavniki pričakalo vlak in bokrsto s posmrtnimi ostanki spremilo do Berma, kjer bodo krsto položili v spominsko grobno.

3. V nedeljo, 14. junija ob 10. uri bo ob vnožju Berma odprtje spominske grobnice Vladimira Gortana in manifestacijski ljudski miting v čast osvoboditve Istre s priložnostnimi govorji naših visokih predstavnikov.

4. Ob tej priložnosti bodo podegli odlikovanja zaslужnim borcem proti fašizmu, ki so živelii in delovali v Istri med italijansko okupacijo.

5. Popoldne 14. junija bodo udeleženci proslave prisostvovali ob spomeniku umetniškim, sportnim in zabavnim prireditvam.

6. Istočasno bo v Pazinu splošno ljudsko veselje s pesmimi, koli, koncerti in dramskimi nastopi.

DR. ALEŠ BEBLER V KOPRU

Na povabilo okrajnega odbora SZDL je govoril v soboto v gledališču državnemu podtajniku za zunanjost zadeve dr. Aleš Bebler o mednarodnem položaju. Del njegovega predavanja, ki se nanaša na Trst prinašamo v izvlečku na drugi strani.

Ob spomeniku Vladimira Gortana

Na majhni vzpetini leži rojstna vas Vladimir Gortana, na drugi nasproti nje pa je istrsko ljudstvo postavilo spomenik njegovi žrtvi. Do oben vzpetin vodijo majhne stene. V nedeljo bodo položili v grobno v vasi Beram posmrtni ostanke Vladimira Gortana. Počival bo med belim kamenjem, ki so ga izklesali istrski kamnoseki po zamisli inž. Zdenka Kolacie in Zdenka Sile iz Reke.

Na ploščadi, ki je sestavljena iz številnih kamnitih kock, stoji spomenik, na katerem so izpisali besede: »Tukaj počivajo posmrtni ostanki narodnega borcev Vladimira Gortana iz vasi Berama, ki je 17. oktobra 1929 žrtvoval svoje življenje za svobodo Istre. Poleg njega se dviga 9 metrov visok obelisk, sestavljen iz velikih kamnitih plošč. V tem obelisku je simbolizirano vse trpljenje istrskega ljudstva v preteklosti in radost današnjih, svobodnih dni. Gradili ga niso samo inženirji in tehnični, ampak vse istrske ljudstvo. Skoraj ni človeka, ki ne bi prispeval po svojih močeh in se tako obdolžil spominu Vladimira Gortana.«

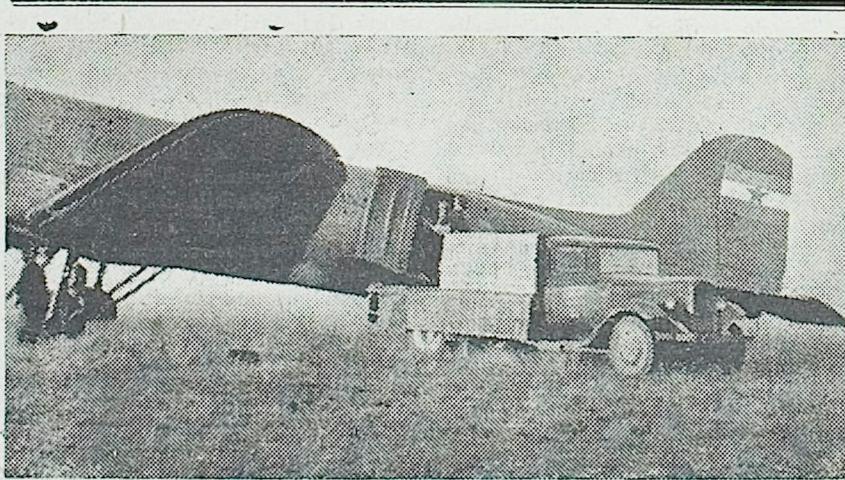
V soboto in v nedeljo se bodo na tem mestu zbrali preživelci Gortanovih tovariši, stareci, ki so se nekoč z mladeničkim ognjem borili, da bi rešili svojo zemljo iz tujega robstva. Okrog njih pa se bo zbralo ljudstvo iz vseh krajev Istre in drugih področij naše domovine.

Malta vasica Beram je le nekaj ki-

lometrov od Pazina. Leži na krizišču cest, ki vodita proti Poreču in Bužam. Obkrožena je s travniki in polji, katera še danes marljivo obdelujejo Gortani, Ladavci in Bačači. Na poti, ki pelje v vas, so vidni ostanki apnenje Jame, kjer je še nedavno žgal apno Živko Gortan, organizator protifašističnega gibanja v Beramu in okolici. Apno je potreboval za svojo hišo.

Beram je povsem podoben drugim istrskim vasem njegove velikosti. Le nekaj sto ljudi živi v njem. Zgrajen je iz kamenja. Le cerkev nekajliko leži na stavbo, ki je zgrajena za ljudi. Vse drugo je plod revščine, ki se je pod pritiskom tujcev peta podelovala iz roda v rod. Čas je pometal omet z zidov, tako da danes izgledajo hiše kakor kupi nametanega kamenja. Ta prizor, zlasti pa še Gortanova rodnih hiš, živo obtožuje nekdanje gospodarje. Hiša, v kateri je živel Vladimir, žali vsako dostojanstvo. Vendar bo izdržala do konca, dokler novo življenje v svobodi ne uniči vse, kar je še ostalo od nesrečne preteklosti. Okna niso širša od popotne torbe in na vhodu leži razmetano kamenje. Edini znak novega časa je marmorna plošča, ki jo je vgradilo istrske ljudstvo ob 16-letnici Gortanove ustrelitve.

Stara vasica Beram in spomenik junaku Vladimirju Gortanu bosta ostala v večnem spominu ljudstva svobodne Istre, ki ni nikdar klonilo pred tujcevo peto.

Slovenska podjetja transportirajo tedenje sadje na tržišča severne Evrope z letali, kakor vidimo na sliki

Nevarne novosti v Italiji po volitvah

V nedeljo, 7. junija, so bile v Italiji politične volitve, ki se jih je udeležalo okrog 30 milijonov volilcev. Volilne priprave so potekle v znamenju velike neresnosti, in so doseglo že tak pretirani višek, da se je dogajalo, da se niso volilci zadružili sploh več brigali za volilno kampanijo in se enostavno niso udeleževali volilnih zborovanj, kakor se je zgodilo na zadnjih govorih Paciardijs in De Gasperija.

Vsi politični objektivniki v Italiji in drugod so računali, da bodo pokazali rezultati volitev v glavnem naslednjo sliko: nov udarec demokrščanski stranki, ki bo sicer še zmagala, a se ji bodo začeli temelji matati, nobenega napredovanja kominformistični struj v korak naprej desničarskih skupin s fašisti in monarchisti.

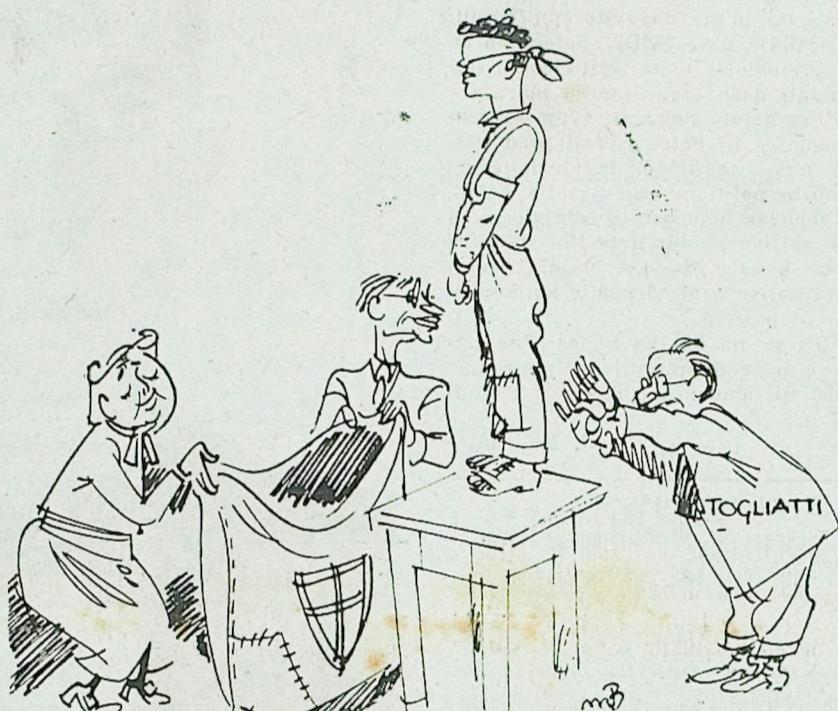
Moramo reči, da so bila taka pričakovanja točna, ker so se naslanjala na realno ocenjevanje političnega stanja v Italiji. Iz rezultatov je razvidno, da je demokrščanska stranka tako nazadovala, da je vprašanje, če bi na morebitnih prihodnjih volitvah nastopila, kakor je to danes delalo, v vlogi vnaprej priznane zmagovalca. Kominformisti so v nekaterih krajih celo severne Italije temeljito naza dovali in je to logična posledica njihove vsestranske sumljive politike, desničarske struje pa so napravile tak skok v pridobivanju novih volilcev in poslanskih mest, da predstavlja prav ta njihova zmaga osnovno in nevarno vprašanje, ki ga bo treba zasledovati z vesnostjo in odločnostjo.

Značilno je, da si je pridobil posebno MSI mnogo novih članov tudi v severni Italiji, kjer so pričakovali, da nima stranka možnosti velikega razvoja glede na trenje gledanje tamkajšnjega prebivalstva. Nenahodjenje desničarskih strank v južni in srednji Italiji pa je znova dokaz, da je dosedanja vlada namenoma ali nenamenoma vse premalo napravila, da se ta nevarnost pravočasno odstrani. Že na volitvah 1948. leta je bilo razvidno, da ni fašizem v Italiji nikakor umrl. No, pojedila so je nujnost, da se Italijane na kakršenkoli način s pametnimi političnimi in gospodarskimi ukrepi, z iskreno demokratično politiko in predvsem s zavestnim odpravljanjem predvojnega stanja, strogo opozori na tragično perspektivo, ki se jim odpira s delovanjem v desničarskih strankah.

Desničarske skupine so dobile mnogo glasov po tistem, kar se da

videti iz sedanjih rezultatorov, v raznih provincah južne Italije, kakor na primer Bariju, Lecco, Palermu, Reggio Calabriji in drugod. Omembne vredno pa je tudi ugotovitev, da so dobiti MSI-jevci v Videmski provinci nad 30.000 glasov. To povemo zaradi tega, ker je Videm provincia, ki meji z Jugoslavijo in volilni rezultati so samo potrdili dosedanje glasov o tem, da italijanska vlada nalaže pošilja v obmejne kraje z Jugoslavijo posebno zadnje čase fašistične elemente ali družine.

Tisto, kar je tudi začudilo, je napredovanje italijanske monarhistične stranke, ki jo vodi italijanski magnat iz Neaplja, Lauro. Ta stranka je dobila v samem Bariju nič manj kot nad 100.000 glasov, v Palermu nad 70.000 in v malem mestu Beneventu, ki steje kakih 50 tisoč ljudi, nad 20.000 glasov. To so številke, ki dokazujo, kako je dosedanja vlada s popolnoma pozitivno politiko v določenih krajih posledično uresničevala pogoje za razvoj desničarskih strank. Vendar ve, da se italijanska monarhistična stranka bori za vrnilitev monarhije in da jo vodijo ideje, ki pomenijo škodljiv in nemogoč korak nazaj. Vodi pa jo človek, ki spada med najmočnejše bogataše Evrope.

Taka je bila dejanska politika KPI do italijanskih volilcev

Tudi na razvoj italijanske monarhistične stranke je treba gledati z istimi očmi, kakor na razvoj MSI. Osnovno merilo za to gledanje je, da je dosedanja vlada s svojo gnilobo odpirala vrata strankam diktature. Namesto, da bi aktivno skrbela in podzemala mrežo za stvarno izboljšanje gospodarskega stanja v Italiji, kar bi prav gotovo utegnilo zmanjšati število članov desničarskih strank, je trobentalo o tržaškem vprašanju. Na mesto, da bi enkrat za vselej z energičnimi ukrepi porinila ljudi in kraje v italijanskem jugu v sodobno stanje, se je vlada trudila pri izvajanju raznih mednarodnih malverzacij, kakor na primer polemika proti balkanski zvezni politiki z Rusijo in drugo.

Ko se bo stanje po volitvah že bolj zjasnilo mi bo treba posvetiti še precej pozornosti. Osnovno pa je to, ker smo danes rekli. Demokrščanska stranka je temeljito nazadovala, kominformisti nimajo več krajev, kjer bi lahko upali na pridobitev novih članov, desničarske struje pa so napredovali. In za ta napredek, ki je škodljiv ne samo za Italijo, so krivi tisti, ki bi ga lahko pravočasno onemogočili, a se niso pobrigali, da bi to napravili.

Ozadje krvavih demonstracij na Češkoslovaškem

V središču češkoslovaške težke industrije v Plznu je prislo 1. junija do težkih demonstracij in krvoperlitja. Delavec Skodovih, sedaj Stalnovih zavodov so demonstrirali proti zadnjim ukrepom vlade. In ker mestna policija in vojaško niso teh demonstracij mogle preprečiti in niso hotele streljati na delavce, so nujno poklicali ojačanja redne vojske in policije iz Prage. Agenti tajne policije, v uniformah ljudske milice so streljali na delavce. Veliko število demonstrantov so aretirali in ranjene odvleli v bolnico. Drugi dan pa so ustrelili 6 demonstrantov pod otožbo, da so bili organizatorji teh demonstracij. Mesto Plzen je bilo blokirano tri dni, tako, da ni mogel nihče iti iz mesta, niti priti vanj. Po mestu patrulirajo vojaške enote, tako da daje sliko obsednega stanja. Duška svojemu nezadovoljstvu je dalo delavstvo tudi v drugih srednjih, v Pragi, Ostravi, Brnu in drugod.

Vzroke tega žalostnega stanja je valutna reforma in zamenjava denarja, ki jo je uvedla vlada s 1. junijem. Pri tem seveda ni šlo za zmanjšanje vrednosti valute nasproti zlatu, to je do zvišanja tečajev tujih deviz, kakor se je to večkrat dogajalo v nekaterih zapadnih državah. Slo je za čisto svojstveno zamenjavo denarja po sovjetskem receptu. Pri tem hočejo odpraviti posledice večletne inflacije, na ta način da kratko-malo odvzamejo denar prebivalstvu.

To so že izvedli v Sovjetski zvezni leta 1947, ko so močno povečani obtok denarja zmanjšali tako, da so za 10 starih rubljev dali en novi rubelj, ter istočasno odvzeli del hraničnih vlog in znižali nominalni znesek državnih posojil. Nato je prislo na vrsto Poljska, samo s to razliko, da so vzel prebivalstvu skoraj vso gotovino. Saj so za 100 starih zlotov dali le en novi zlat. Tega dela so se še temeljiteje lotili v Romuniji, kjer so moral Romuni lani dati za en novi lej kar 400 starih lejov. Nekoliko boljše so se izmazali Bolgari, ki so dobili za 100 starih lemov en novi lev.

Sovjetski strokovnjaki, ki so v vseh teh primerih izdelali načrte za zamenjavo, so valutno reformo izkoristili zato, da so nove reformirane valute vezali na rubelj, in to v takem razmerju, ki omogoča Sovjetski zvezni uvoz iz teh držav po nizkih cenah v rubljih, izvoz pa po visokih cenah v rubljih.

posebno mednarodnopravno enoto, državico, republiko, v kateri bi prebivalstvo na demokratičen način, preko izvoljenih predstavnikov in vladodajcev odgovorno parlamentu, svobodno upravljalo in krovilo svojo usodo.

Le nekaj točno vnaprej določenih izjem bi trpela suverenost tržaškega prebivalstva. Te izjeme bi se nanašale le na dva predmeta: zunanjih odnosov in pravice dveh etničnih elementov znotraj STO.

Razumljivo je, zakaj bi to bilo potrebno. Te omejitve bi bile jasne, da STO ostane, kar je, da se ne ponovi kakšna »danunciada« v Trstu, za kar ne manjka razpoloženja v določenih nedemokratičnih krogih v Trstu in v Italiji, in da se prepreči diskriminacija proti etnični manjšini, kar ima svoj pomen, tako za mireno notranji razvoj take tvorbe, kot za vzdušje med obema sosednjima državama.

Kot rečeno, taka ureditev se nam zdi danes najboljša. Ona najbolje odgovarja ustvarjenemu položaju v tržaškem vprašanju, najbolje odgovarja koristim tržaškega prebivalstva, interesom tržaškega zaledja in to ne samo Jugoslavije, temveč tudi Avstrije, kajti tak Trst bi lahko vrnil tisto gospodarsko funkcijo, zaradi katere je nastal, — kot luka centralne Evrope.

Tak Trst bi bil koristen tudi za Italijo. Blagostanje Trsta se pravi blagostanje tržaških Italijanov. Blagostanje Trsta bi vzel tržaškemu vprašanju njegovo ostrino. Tak Trst bi postal točka, ki veže Italijo in Jugoslavijo, namesto da ju razdvaja. Odprla bi se perspektiva zbljedovanja med Italijo in Jugoslavijo. Ni treba dodati, koliko bi to pomenilo za mednarodno varnost Italije in za mednarodno varnost Evrope sploh.

Z italijanske strani so temu predlogu oporekali in trdili, da bi guverner in podguverner, izmenjeno

Za nas je popolnoma nesporno, da imamo pravico na celotno STO

Zaradi miru in dobrih odnosov smo pristali na rešitev štirih velesil o STO — Zaradi spremenjenega položaja pa bi bila danes skupna uprava za STO kot suvereno državo, v vlogo, odgovorno demokratično izvoljenemu parlamentu, najboljša rešitev — Suverenost bi imela le dve izjemi: zunanjih odnos, da se ne ponovi »danunciada«, in zaščita enakopravnosti* oba narodnosti — Guverner naj bi imel toliko kompetence kot n. pr. predsednik francoske republike.

**KORIDOR TRST-TRŽIČ BI BIL NAJVEČJA ŽRTEV,
KI SE DA ZAMISLITI**

V soboto je predaval v dvorani koprskega Ljudskega gledališča jugoslovanski državni podstajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler. V začetku je govoril o mednarodnem položaju in se je dalj časa ustavil na vprašanju odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Zatem pa je govoril o tržaškem vprašanju ter je izjavil:

Glede našega stališča v tržaškem vprašanju je bilo zadnje čase marsikaj govorjenega, v inozemstvu misljam, kar ni odgovarjalo resnici. Ni nas to preveč vznemirjalo, ker je stara metoda naših nasprotnikov, da potvarjajo, karkoli recemo. Če ne bi govoril prav v Kopru, v coni B STO, bi zaradi tega ne bilo potrebno v tem trenutku karkoli dodajati temu, kar je bilo zadnje čase z naše strani rečeno, temu, kar sta rekla naš predsednik republike in naš tajnik za zunanje zadeve. Tu v Kopru pa se je težko izogniti vprašanju, ki tako direktno zadeva interese prebivavstva.

NASA NESPORNA PRAVICA

Vi veste, kako se je postavljalo tržaško vprašanje prva leta po svetovni vojni. Vi veste, da je Jugoslavija takrat zahtevala tako moje nasproti Italiji, ki bi v Jugoslavijo vključevala vse današnje ozemlje STO. To ni bil zaužit, pretirana zahteva zma-

in takih razlogov smo končno prišli na tako rešitev tržaškega vprašanja, po kateri bi Tržaško ozemlje postalo posebno telo, teritorij izven Jugoslavije in izven Italije, z guvernerjem, ki bi ga imenoval Varostni svet Združenih narodov po posvetovanju z vladama v Beogradu in Rimu. Na to rešitev, ki so jo sprejeli štiri velesile, jo priporočale mirovni konferenci in jo je ta konference z večino glasov sprejela, na to rešitev smo pristali, da se ta rešitev ostvari. Sam sem govoril — po navodilih naše vlade — pred glavno skupščino Združenih narodov, in ne enkrat, o tem, da bi bilo želelo, da se izbere guverner. Sam sem kritiziral delegacije, ki so po našem mnenju delale prevelike težave pri izbiranju osebe za mesto guvernerja. To se pravi: Jugoslavija je sprejela rešitev, kakršna je zapisana v mirovni pogodbici, s poštenimi nameni, z resno voljo, da sodelava pri ostvarjanju take zamisli, takega sklepa. Mi smo poudarjali, da ne sodimo tako rešitev za najboljšo, za pravijočo, toda nikakršnih zaprek nismo delali njeni ostvaritvi, nikakršne akcije proti ostvaritvi STO nismo podvzemali.

SPREMENJENI POLOŽAJ

Kaj pa so delali na drugi strani Jadrana? Ali so bili tudi oni tako dobromerni? Ne! Oni so se spustili v boj proti temu, kar so spregledali in kar so podpisali. Vedno glasneje so zahtevali vse STO zase. Uporabljali so vsa dovoljena in nedovoljena sredstva, da se odredbe mirovne pogodbe o tržaškem vprašanju prekličejo in spremeni. Končno so dosegli, da so tri velike sile, avtorji načrta mirovne pogodbe in torej tuji načrta o STO, izjavile jasno, da

Z občinske konference SZDL v Sežani

Na občinski konferenci SZDL, ki je bila te dni v Sežani, so zbrani delegati pregledali napore in uspehe SZDL občine v preteklem razdobju.

Napravljenega je bilo precej zlasti na področju idejne politične vzgoje članstva, delavsko kulturnih društev in fizikulture, o čemer pričajo redna predavanja v okviru Ljudske univerze, živahna dejavnost DKD Svobode in Telovadnega društva Partizan v Sežani.

Vendar bo morala SZDL v bodoče še krepkeje prijeti za delo in pričeti zamostojno resevati vse naloge iz gospodarskega komunalnega, kulturno-prosvetnega in idejno političnega področja.

Zato je konferenca sprejela sklepe, ki bodo omogočili uspešno izvedbo teh nalog. SZDL bo v bodoče všeč meri mobilizirala svoje članstvo, pri delu za gospodarski dvig svoje občine, pri resevanju komunalnih vprašanj, pri pospeševanju kmetijstva preko splošnih kmetijskih zadrg in drugih oblik. Občinski odbor in vaški odbori SZDL bodo v bodoče posvetili več skrb za poživitev kulturno-prosvetnega dela po vseh občinah in nuditi več pomoči prosvetnemu kadru — učiteljem pri pravnih vzojih naših otrok in sploh pri razvijanju kulturno-prosvetnega življenja.

Pri izvajaju svojih nalog bo SZDL tesno sodelovala in pravilno vskladila delo vseh množičnih organizacij.

Kot posebne naloge se postavlja pred SZDL priprave za proslavo 10. obletnice osvoboditve Primorske v septembru na Goriškem.

Konferenca je izvolila nov 11-članski odbor in delegate za okrajno konferenco SZDL. Po sestavi novega odbora smo prepričani, da bodo sprejete sklepe in zadane naloge v bodoče uspešno izvajali.

Koper

Na pobudo Gospodarskega sveta pri OLO Koper se je sestal pripravljalni odbor za razstavo gospodarske dejavnosti koprskega okraja. Ker predstavlja kmetijstvo, zlasti zdajne sadje in zelenjava, glavno gospodarsko panogo okraja, so se člani pripravljanega odbora zedinili, da bo gospodarska razstava spomladaj. Vsička razstava pa bo skupaj s kongresom vinogradnikov letos jeseni.

xxx

Konec junija bo znani švicarski strokovnjak dr. Rigli začel snemati za Triglav-film kulturni film iz koprskega okraja. Film bo razen naravnih lepot in gospodarske dejavnosti prikazoval tudi zgodovinske začimivosti in istrsko folklor. Glasbeno opremo bo preskrbel Bojan Adamčič na osnovi narodnih motivov in tipičnih istrskih pesmi. Sodeloval bo tudi slovenski oktet.

Za kulturni film koprskega okraja se je interesiralo že sedem držav.

xxx

Nedavno so se sestali v Kopru upravitelji osnovnih šol koprskega okraja in se pogovorili o nekaterih problemih in o bodočem delu. Med drugim so se pogovorili o otrocih, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost in še niso vključeni v nobeno delo. Za njih bodo organizirali kmetijske nadaljvalne šole, ki bodo obvezne do izpolnjenega 17. leta. V okraju bodo že jeseni odprli 20 do 25 kmetijskih nadaljvalnih šol. Za učitelje, ki bodo poučevali na teh šolah, bodo med počitnicami organizirali praktični tečaj.

L. K.

Bertoki

Okraina zadružna poslovna zveza je ukrenila vse potrebno, da se poslje večjo skupino zadružnikov na poučno potovanje v Zahodno Nemčijo in druge države. Gledate stroškov pa so sklenili, da bo vsaka zadružna prispevala iz fonda za pospeševanje kmetijstva. Upravni odbor zadruge v Bertokih se je temu predlogu pridružil in sklenil, da poslje zadružno enega svojega člena na potovanje.

Na drugi seji, na kateri so sklenili, kdo bo odšel na potovanje, pa se je predsednik upravnega odbora nenamoma premislil in začel prepravljati odbornike, da je to nepotrebni izdatek. Njemu se je pridružil tudi predsednik prosvetnega društva. Skupaj sta prepričevala člane upravnega odbora, da so odvrgli sklep o udaljbi na tem potovanju.

Zadružna v Bertokih je s tem sklepom pač sama sebi škodovala, saj

bi se lahko njen član v inozemstvu seznanil z mnogimi modernimi pričakovanimi kmetijstva in tako kot modernizaciji tukajšnjega gospodarstva.

Portorož

Dekajoči Slovenskega učiteljščica v Portorožu se najlepše zahvaljujejo sežanskemu okraju za denarno podporo, ki jo jim je nudil v šolskem letu 1952/53. Z marljivim in vestnim učenjem se bomo še naprej pripravljali na učiteljski poklic in se tako vsaj delno obdolžili našim podpornikom.

xxx

Piranski učitelji so nedavno obiskali portoroško Gluhonemnico. Ogleddali so si tamkajšno učno metodo in občudovali prisrčen odnos učiteljev do otrok. Ravnatelj Gluhonemnice jim je pokazal tudi nov modern slušni aparat in nazorno razložil njegovo funkcijo. Piranski učitelji so se zahvalili za lep sprejem in čestitali ravateljstvu in predavateljem k doseženim uspehom.

L. K.

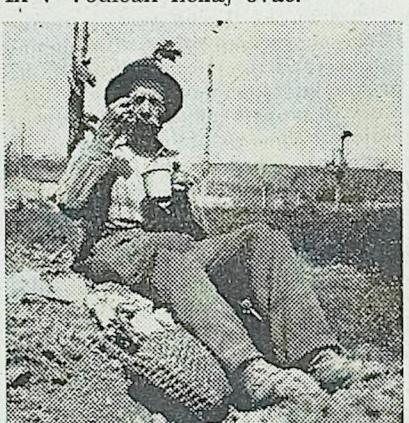
IZ BRKINOV IN SLOVENSKE CICERIE

(DIVJI PRASČI, VOLKOVI IN KOLORADSKI HROŠČ)

Če te pot zaneso po naših brkinih in čičkih vaseh, naleti predvsem na muhasto vreme in posledice nenormalnih atmosferskih razmer. Slana je ponekod uničila predilek sadja in povzročila občudoško škodo na krompirju. Vlažno vreme je povčljivo vplivalo na razvoj glijivih bolezni na sadnem drevo (rožičavost čespelj — kilovci) in vrtinah (fižoi, krompir, itd.).

Z druge strani se vedno bolj širi koloradski hrošč, ki bo postal gospodar krompirjevih njiv, če ne bodo povzeli ukrepov in to kar je najbolj važno, da se bo ljudem pre-skreljalo dovoljno količino zatiralnih sredstev in škropilnic.

Da bo nadloga kmeta še večja, se je letos razpasio veliko število divjih prašičev, ki povzročajo po njivah precejšnjo škodo. Tudi volkovi se so pojavili in raztrgali v Gošču in v Vodicah nekaj ovac.

»Dobar tek!«

TURISTICO OLEPSEVALNO DRUSTVO V IDRIDI

Naše najstarejše rudarsko mesto Idrija s svojimi zgodovinskimi znamenitostmi, rudniškimi napravami in lepo okolico postaja vedno večja atrakcija in privablja vedno več gostov. Pokazala se je najnaj potreba po Turistico-olepsevalnem društvu, ki je bilo ustanovljeno 15. marca tega leta in že sedaj šteje nad 120 članov. Prav v tem času je gospodarski odbor OLO v Tolminu razpisal nagrado v znesku 100.000 dinarjev, ki bo prejel tisti kraj, ki bo najlepše in najbolje uredil vse potrebujoče za olepšavo svojega področja. Pod vodstvom novega društva so v Idriji resno prijeli za delo in upajo, da jim bo uspelo osvoviti razpisano nagrado.

Že za letošnje leto je Idrija osojila zelo obširen program, ki ga tuudi klub težkočam urešnjuje. Društvo je takoj razpisalo med rajoni tekmovanje in določilo primerne nagrade za ureditve manjših objektov in olepšav in večina rajonov se je resno oprijela tekmovanja.

Na pobudo društva bo osnovan v Idriji Turist-biro, ki bo imel do 15. julija že urejene svoje prostore. Poredoval bo organizacijo raznih izletov idrijskega delovnega ljudstva in prevzel skrb ob raznih izletih v Idrijo. Do sedaj je organiziral že dvoje uspehl predavanj s predvajanjem turističnih filmov, v načrtu pa ima redna mesečna predavanja in filme s turističnega področja, pri čemer mu bo pamagala Turistična zveza Slovenije.

Glavne sile pa je za letos moralno društvo posvetiti mestu samemu, ki je bilo med vojno hudo prizadeto in se še ni popolnoma izkopalno izrušev. Pri urejevanju nasadov v centru bodo uredili 3 km dolgo sprehaščišče po Rakah do jeza pri Kobili, kjer je odprt okevališče, ki že sedaj dupo posluje in bo služilo posebno kopalem v poletni sezoni. V tem področju leži tudi znamenito Divje jezero, do katerega so že uredili stopnišče in olajšali dostop. Nekoliko niže leži most čez Idrijico, ki je tudi že popravljen. V teku je akcija za razsvetlitev glavnega mostu v Idriji. Sodelovanju so se vestno odzvale tudi razne trgovine in podjetja, ki so poskrbela za lepšo ureditev lokalov, izložb in napisov. Trgovsko podjetje »Preskrba« je poskrbela celo za neonsko razsvetljavo, za njo pa tudi ni mnogo zaostala volžbrira. Ker tudi tlakovanje srednje mesta zadnje čase lepo napreduje, dobiva Idrija res lepo obličje in bo v glavnem pripravljena za sprejem gostov že pred sezono.

Turistično društvo že sedaj misli skupno s prizadetimi edinicami na dobrojno izvedbo letošnjega čipkarškega festivala in na praznovanje 50-letnice ustanovitve Slovenskega planinskega društva v Idriji. Uspeh društva je tudi proglašitev Idrije za turistični kraj, tako da bosta hotela »Nanos« in »Soča« lahko nudila gostom vse turistične popuste.

Na področju občine pa je seveda že polno nerešenih vprašanj.

V nekaterih vaseh so zelo slabe poti, ki jih bo treba čimprej urediti. Šolski okoli Cajnarje še nima lastnega žoljnega poslopja, šola pri Šv. Vidu nad Cerknico pa je v zelo slabem stanju in bo treba misliti na njen ureditev. Nujno bi bilo urediti vodovod za vasi Bezuljak in Kožljek, saj je

Društvo bo nadaljevalo z intenzivnim delom tudi še po tekmovanju, ker je še povsod dela čez glavo in računa na najširše sodelovanje prebivalstva.

L. S.

prebivalstvo teh dveh vasi pripravljeno pomagati s prostovoljnim delom.

S. S.

HRUŠEVJE PRI POSTOJNI (Zanimivosti o vremenu)

Letos je vreme precej muhasto. Mraz, slana, toča in znova mraz. Ljudje pravijo, da kaj takega še ne pomnijo in da je bilo vreme včasih bolj učinkovito, ker so bili ljudje boljši. Da pa je to mnenje precej zgrešeno, bomo navedli nekaj podatkov, ki nam jih je povedal tovarš Lojze Blažek.

Leta 1894 je 12. maja zapadlo 30 cm snega. Medlo je kot ob božiču. Začelo se je z dožjem, nato pa je nastopila tako poledica, da so čepravje, kaj so bile v cvetju, izgledale kot voščeni venci neveste. To vreme je trajalo štiri dni in je napravilo precejšnjo škodo. To leto pa je bilo tudi

Mladi rod Postojnčanov

Delegati občinske konference so sklenili, da bo treba v prihodnje potestiti večjo pozornost razvoju kmetijstva, zlasti še pridelovanju semenke krompirja in detelje, za kar so najugodnejši pogoji. V ta namen bodo organizirali tudi razne tečaje, na katerih bodo obravnavali ukrepe za izboljšanje živinoreje. Posebna petčlanska komisija bo skrbel za napreddek prosvetnega dela.

Na področju občine pa je seveda že polno nerešenih vprašanj. V nekaterih vaseh so zelo slabe poti, ki jih bo treba čimprej urediti. Šolski okoli Cajnarje še nima lastnega žoljnega poslopja, šola pri Šv. Vidu nad Cerknico pa je v zelo slabem stanju in bo treba misliti na njen ureditev. Nujno bi bilo urediti vodovod za vasi Bezuljak in Kožljek, saj je

kebровo leto in je bilo izredno veliko majskih hroščev po bukvah in hrastih. Mraz pa jih je vse uničil. Ko je posijalo sonce, so mestoma ležali pod drevesom tudi do 30 cm na debelo. Kasna zima je sicer napravila veliko škodo, delno pa je tudi konišila, ker je uničila toliko kebrov, da se potem deset let niso več pojavili.

Leto kasneje je 19. marca zapadlo toliko snega, da ga je bilo na nekaterih zameh tudi 7 m visoko. Hkrati s snegom je divjala tudi izredno močna burja. Snežni metež je začel divljati okrog 11. ure dopoldne, ko se le ljudje vračali od maše. Trajal je ves dan, vso noč in ves naslednji teden. Promet je bil ustavljen za osm dne, pošto pa so nosile skupine osmilj ljudi skupaj. Sneg se je potem zelo hitro stopolil in nastopile so velike povodnji. Tisto leto je bil tudi močan potres, ki je delno porušil Ljubljano. Občutili so ga tudi v Hruševju.

Po podatkih tovarša Lojzeta vidimo, da je bilo vreme že od nekdaj muhasto in da se ni prav nič oziralo na »dobrea« in na »hudobnea« ljudi.

STARAVAS PRI POSTOJNI

Starava pri Postojni je majhna vasica, saj ima komaj 16 družin. Da pa so vasičani precej aktivi, je počakal tudi zadnji občeni zbor Socijalistične zveze. Iz poročila je bilo razvidno, da so med drugim popravili vaško napajališče, očistili studenec, ki daje dovolj pitne vode za vso vas, popravili okrog 300 metrov vaške poti in uredili načaj kanalizacijo. Uredili so tudi ulično razsvetljavo. Med prihodnjimi deli je najvažnejše popravilo 1 in pol km dolge ceste do Postojne, za katere so že navozili okrog 150 kubičnih metrov kamena. V kratkem nameravajo napeljati tudi industrijski tok in so v ta namen že začeli zbirati denar.

Novemu odboru želimo že mnogo nadaljnji uspehov za vsestranski razvoj vasi.

PIVKA

Organizacija žena v Pivki je dostojno proslavila Teden matere in otroka.

V počastitev Tednu matere in otroka so pripravile žene Pivke pogostitev vseh žena, otrok in mater padlih borcev v NOB, nato so pogostile še druge otroke, pionirje in mladince, ki so nastopili na telovadni akademiji 7. 6. 1953.

V Kopru raste mladi rod glasbenikov

Glasbena šola v Kopru je še zelo mlada ustanova, saj se je začelo njeno delovanje šele leta 1948. Prvotno je bila nastanjena v Portorožu, potem pa se je preselila v Kopr, kjer je dobila na razpolago priemerne prostore.

Ob svoji ustanovitvi je imela Glasbena šola dva oddelka: in sicer za klavir in za violinino. Zdaj, po petletnem obstoju, pa jih ima pet. Poleg klavirskega oddelka so še oddelki: za godala, kjer poučujejo violinino, čelo in kontrabas; oddelek za pihala, kjer se gojenici uče lahko klarinet, flauto, ali trombo, nadalje še oddelek za solopetje in oddelek za teoretične predmete. Ta oddelok obsegajo štiri letnika glasbene teorije s solfžem, dva letnika harmonije in dva letnika kontrapunkta.

Mnogo truda in materialnih sredstev je bilo potrebnih, preden je postala šola resnično urejen umetnostno vzgojni zavod, katerega namen je, da da ljudstvu praktične glasbenike, predvsem člane orkestrov in gospod pa tudi povevode in dirigente. V to smer razvoja sili so lo čisto praktična plat. Saj je znano, da prav na podeželu manjka dobrej povevodev in kapelnikov, pa tudi članov orkestra in gospod.

V Kopru obstaja Glasbena šola še dve leti, vendar so uspehi, ki jih je šola dosegla v tako kratkem času, dobri. To je prišlo zlasti do izraza, ko je ob koncu leta priredila javno produkcijo gojencev vseh letnikov in oddelkov.

Na javni produkciji so najprej nastopili gojenici klavirskega oddelka, večinoma iz prvega razreda. Skor vso so podali svoje male, a ljubke skladbice s precejšnjem mero muzikalnosti. Izvajali so dela Couperina, Bacha, Schumana, Čajkovskega in drugih. Cim se je zvrstila prva grupa mladih pianistov, že so nastopili mladi violinisti, spet učenci prvega letnika. Predvajali so dela Dragutinoviča, Broša in Rusova. Njihovo iganje je še okorno, a prisrčno. Za svoja izvajanja so želi

pri publiku zaslужeno pohvalo.

Aplavz publike se še ni dobro polegel, ko se je pričel nastop druge skupine pianistov. To so bili večinoma učenci drugega in tretjega letnika. Njihov program je obsegal že teže skladbe, večinoma domačih, slovenskih komponistov. Zastopani so bili Sivic, Šantelj, Ulaga, poleg njih pa se Čajkovski, Grečaninov in Grieg. Pri marsikaterem teh mladih pianistov se da slutiti, da se bo razvil, saj je marsikdo od njih podal svoj program z dobršno mero lastne in ne samo profesorjeve interpretacije.

Še ena grupa violinistov je nastopila. Izvajali so dela skladateljev Rusova, Staniča in Couperina. Ker so bili to gojenici višjih letnikov, se je pač od njih zahtevala tudi boljša tehnikova loka in čistejša intonacija. Vsi gojenici so izpolnili pričakovanje

ZAKLJUČNA AKADEMIIA DIJAKOV SLOV. GIMNAZIJE

V sredo večer so koprski dijaki priredili v gledališču zaključno šolsko prireditve z enodejanko, nastopil je gimnazijski mladinski pevski zbor in več recitarjev.

FESTIVAL V GRIEGOVEM ME-

STU BERGENU

bodo napravili Norvežani. Iz Bergena hočejo narediti drugi Edinborough, kakor so objavili letos, kajti tam bodo vsako leto organizirali mednarodne festivalne glasbe in umetnosti. Ena od posebnih atrakcij festivala pa naj bi bili koncerti Griegove glasbe, ki jih bodo priredili na klavirju, ki je bil skladateljeva last. Ti koncerti bodo na vrtu Griegove vile. Razen tega, da se je v Bergenu rodil Grieg, je tu začel svojo kariero tudi Ibsen, ki je tja prišel kot mlad študent in postal ravnatelj gledališča. V Bergenu so izvedli tudi prvo Ibsenovo dramo. Tako naj bi festival združili glasbeno in dramsko umetnost dveh velikih Norvežanov ter privabljal tuje.

in želi za svoja izvajanja priznanje publike.

Ker je oddelek za pihala na koprski Glasbeni šoli najmlajši in zaradi tega seveda tudi številično najšibkejši, je nastopil na javni produkciji samo en gojenec tega oddelka. Publiku je zaigral klarinetist ob spremljavi klavirja Mozartov Menuet. Oba nastopajoča sta gojenca. Ljubko Mozartovo skladbo sta izvajala solidno.

In že se je bližal konec produkcije. Na nastop so čakali samo še gojenici oddelka za solopetje. Nastopili sta prav za prav samo dve učenki in nam zapeli štiri pesmi. Vsaka od teh je zapela eno pesem slovenskega komponista in eno pesem iz klasičnega repertoarja. Pesmi so dosegle pri publiku zasluge priznanje.

In čeprav je sedaj še prezgodaj govoriti o tem, kaj bo dosegla koprski Glasbena šola in kakšen bo njen vpliv na naše kulturno življeno, vendar lahko, na osnovi te produkcije, gledamo z optimizmom v bodočnost. Prepričani smo, da bo njen vpliv v vsakem pogledu pozitiven in da že sedaj utira pot glasbeni umetnosti tja, kjer je bila toliko časa zatirana. — or

PRIPRAVE NA ŠOLSKI TEDEN V IDRIJI

Ob koncu šolskega leta navadno razne šole prirejajo razstave, ki naj bi pokazale uspehe šolskega dela med letom. V Idriji pa so se letos vse šole zedinile, da bodo skupno pokazale uspehe šolskega in izvenšolskega dela, pri čemer bodo sodelovali tudi šole iz bližnjega Cerkna. Organiziran bo šolski teden od 22. do 23. junija z raznimi igrami, pevskimi nastopi, fizičnimi tekmovanjem in moštvenim tekmovanjem v šahu. Glavna privlačna točka pa bo gotovo velika skupna razstava v poslopju gimnazije, ki bo daleč presegla okvir navadne šolske razstave in bo prav gotovo privabila veliko število obiskovalcev. Odprtta bo od 26. do 30. junija. Program celotnega tedna bo zelo pester, saj bodo sodelovali tako različne šole, kakor so gimnazija, Vajenška šola, osnovna šola, Glasbena šola, Rudarska šola, Gozdarska šola, Čipkarska šola ter Elektrogospodarska šola iz Cerkna. Tako upamo, da bomo dobili začrnočeno sliko našega šolstva. Na fizičnemu tekmovanju se šole še posebej pripravljajo, ker se bo celotno tekmovanje tudi ocenjevalo za pokal, ki ga bodo izdelali gojenici Elektrogospodarske šole v Cerknu. O tej originalni in zanimivi prireditvi bomo še poročali. L.S.

PRIPRAVE ZA POSTOJNSKI TEDEN

Hitro se bliža 19. julij — začetek Postojnskega tedna, ki bo trajal pravzaprav 14 dni. To bo v prvi vrsti detajlna razstava gospodarske dejavnosti postojnskega okraja, zdrui-

Knjižni program Prešernove družbe za leto 1954

Vsi člani Prešernove družbe bodo prejeli najkasnejše do 1. decembra 1953. naslednjih 5 knjig:

1. Koledar za leto 1954.
2. Ciril Kosmač: Pomladni dan — povest.

3. Ivan Ribič: Stopinje v snegu in Zgoda o zakladu — povest.

4. Ivo Zorman: Iz obroča — mladinska povest.

5. Skrivnosti atoma — poljudno-znanstveno delo.

Koledar bo obsegal 160 strani večlikega formata. Tiskan bo na holjskem papirju. Koledarski del bo dvoobarven in pripravlja opremo zanj Slavko Pengov. Poleg tega bo imel 16 strani ilustracij v bakrotisku ter vrsto krajših literarnih, poljudno-znanstvenih in drugih prispevkov. Tako bo predstavljal pravo revijo po kateri bo vsakdo vedno rad segal.

Povest Cirila Kosmača »Pomladni dan« je že dosegla popoln uspeh in bo zadovoljila takoj preprostega kakor tudi zahtevnejšega čitatelja. Avtor pa je delo predelal in razširil. Knjiga bo obsegala okoli 180 strani navadnega knjižnega formata.

Povest Ivana Ribiča »Stopinje v snegu« je ena naših najbolj originalnih povesti o dobi, ko je šlo slovenskemu ljudstvu za biti ali ne biti. Poleg te povesti bo v knjigi prvič objavljena tudi povest »Zgoda o zakladu«. Knjiga bo obsegala okoli 200 strani normalnega obsega.

Mladinska povest Iveta Zormana »Iz obroča« je zelo napeta zgodba o tem, kako so naši otroci posegli v narodno-ovsobodilno borbo. Mladina bo z navdušenjem segla po njej, s prav takim zanimanjem pa jo bodo brali tudi starejši ljudje.

V knjigi »Skrivnosti atoma« bodo pri nas prvič objavljeni na poljuden način vse izsledki, ki so v zvezi z atomsko energijo, od atomske bombe do izkorisčanja atomske energije v dobrobit človeštva.

Poverjeniki Prešernove družbe in vse knjigarnje bodo sprejemale člane predvdoma še do 1. avgusta t. l. Članarino 240.— din lahko člani plačujejo tudi v obročih in mori biti plačana najkasnejše do 1. novembra 1953.

Prešernova družba

Novi člani Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Dne 2. junija je bila v Ljubljani plenarna seja Slovenske akademije znanosti in umetnosti, na kateri so izvolili več novih članov, katerih izvolitev je bila pozneje potrjena.

Za redne člane so bili izvoljeni:

umetnostni zgodovinar dr. Izidor Cankar, redna profesorja filozofske fakultete v Ljubljani dr. Karel Oštir in Anton Sovre, redni profesor filozofske matematične fakultete v Ljubljani dr. Srečko Brodar, književniki France Bevk, Miško Kranjec in Pavel Golja, akademski kipar Boris Kalin in skladatelj Marijan Kožina.

Izvolili so še dopisne člane Akademije iz Ljubljane in ostalih krajev Jugoslavije.

PIVKA

Dne 7. t. m. je KUD »Srečko Kotovšek« iz Pivke ponovil Gervaisovo igro v 4. dejanju: »Za stanovanje grec.« Ponovitev je bila namenjena predvsem ljudem iz okoliških vasi in ostalih Pivčanov, ki si niso premire ogledali. Igralci so pokazali vse svoje igralske sposobnosti. Imašo nekaj igračev v igralki, ki so bili sedaj prvič na odru in so z dobro voljo osvojili igralsko sposobnost. Drama je režiral dr. Videtič Igor. C.M.

Diplomati

(Nadaljevanje s 7. strani)

Ko je prišel domov, ga je žena nestreno čakala. Oči je imela zelo nemirne:

»No, kako se je držal minister? Odpotuješ že jutri?«

»Seveda. Toda ne razumem prav tega človeka, tako nedosleden...«

»Kako, nedosleden?«

»Ni še dolgo tega, ko mi je govoril, da te ne smem odpeljati iz Pariza, danes pa mi je govoril o tem, da je ženina dolžnost, da gre z možem.«

»Kaj, jaz naj bi šla v Atene?«

Lazaire se je nasmehnil na to prestrašeno vprašanje. »Beži no, kdaj pa smo se še ravnavali po tem ministru? Ostala boš lepo tukaj, kot sva se dogovorila.«

Madeleine mu je pomagala sleči plašč in opazila zavito knjigo. Lazaire se je spomnil:

»Saj res! To je zate! Pošilja ti minister kot poslovilno darilo in ti zelo srečno pot...«

Sel je pred zrcalo, si popravil kravato in obleko, ona pa je nervozno odvila knjigo. Ni je hotel pogledati, da je ne bi moral vprašati, zakaj je tako razburjena. Končno je prižgal cigaret in šel v svojo sobo. Toda se pred vrati so ga prijele Madeleinine roke. Pogledal jo je začuden, ona pa je rekla tihodolno:

»Minister ima prav. Jutri grem s teboj v Atene.«

»To je zelo lepo od tebe,« je reklo Lazaire in jo toplo poljubil.

KDO JE B. TRAVEN?

Pojasnjena skrivnost pisatelja - samotarja?

je bil naslovlen poštni predal, po katerem se je Traven dopisoval z banko.

Spota in njegov kolega, fotoreporter, sta poleg piva naročila tudi nekaj za pod zob, da bi pridobilna na času. Imela sta srečo. Kakor se v tropskem pasu večkrat zgodi, nastala je velika nevihta in ulila se je prava tropska ploha in so zato morali v barako. Tako so z njimi prišeli tudi človek s »sombrom« ter prinesel lestve in kostrovne lepenke, s katero je začel popravljati streho. Možak je imel globoko naguban in izčrpan obraz, le modre dči so bile zelo izrazite in živahne. Ustnice so bile tanke, lasje rdečkasti in sivi, roke pa polne žuljev. Spota ga je povabil k mizini in mu ponudil piva. Začeli so živahnih razgovor in kmalu je bil Spota prepričan, da to ni nihče drugi, kot sam Traven. Možak pa je pripovedoval, da je prišel v Mexico leta 1913 in da je bil nekaj časa v pokrajini Chiapas. Pri tem se je Spota spomnil, da je pisalo

v kartoteki, da se je Traven Torsvan, fotograf, prijavil za neko znanstveno ekspedicijo v Chiapas. Nek drugi udeležence ekspedicije je pravil Spota, da je nekaj let pozneje našel v neki Travnovi knjigi veren opis nenavadnega lova, o katerem so pravili pri večernem ognju, ko je bil navzoč fotograf Traven. Prav tega fotografija je Spotin znanec pozneje srečal v Mexico Cityju in ga pozdravil, toda Traven se je obrnil in izginil v gneči.

ZIVETI ZELI V MIRU

Naslednjega dne je srečal Spota možaka iz lesene barake na cesti, ko je šel kupit časopise. Ob tej priložnosti ga je fotoreporter brez dovoljenja slikal. Traven je protestiral in tako Spota ni vedel kod ne kam in je pozval Travna naj prizna, kdo je. Pri tem mu je naveadel vse »dokaze«, ki jih ima v rokah. Traven je odločno odbil, da bi bil on tisti pisatelj, priznal pa je, da je njegov nečak. Medtem so prišli do bližnje kavarnice in so

sedli. V razgovoru je Traven potem omenil, da je slavnih pisatelj želje pred nekaj leti umrl, pozneje pa se je zarekel in rekel, da je »prav« Traven odpotoval v inozemstvo, najbrž v Švico.

Na Spotino izjavo, da bo o vsem tem napisal reportažo, je Travenov »nečak« rekel, da bi bilo bolj zanimivo napisati esej o Travnovem psihološkem profilu in da mu bo on pri tem pomagal. Pri tem je še pripomnil, da Travna sploh ne zanimala, kaj svet o njem misli in kaj od njega želi. Rekel je, da je Travnen odbil četrt milijona dolarjev za nekaj konferenc v ZDA, ker želi živeti v miru. Z end besed, Travnen je skromen človeček, enostavnega okusa, po zunanjosti pa je menda malo podoben njemu, »nečaku«.

POJASNJENA SKRIVNOST?

Po tem drugem svidenju je Spota odšel iz Acapulca. Pozneje je hotel svoje podatke preveriti preko seniorjev Esperanze, toda ta je kmalu po teh dogodkih umrla na čuden način v Davosu, v Švici. Njen brat je odločno odklonil vsako izjavo v zvezi s Travnom. Iz Acapulca je izginil možak iz lesene barake in nihče ni vedel, ali pa ni hotel o njem kaj povedati.

Zanimivosti o življenju in gojitvi svilenega prelca

Mnogo naših žena, ki nosijo nogavice in okraske iz naravne svile, pa tudi naši možje, ki nosijo svilene kravate, ne vedo, da se morajo za to zahvaliti metulju ponočnjaku. Sicer uporabljamo danes tudi mnogo umečne svile in najlon, kljub temu pa je in ostane naravna svila dragocen vir naravne surovine. Svileni prelec je udomačena žuželka kot čeba, le da je čeba marljivejša in sama izleta na pašo. Izredno ješčo, skoraj 8 cm dolgo zeleno gosenico svilenega prelca pa moramo krmiti doma z listjem bele murve. V Evropo so svilenega prelca prinesli v davnih časih iz Kitajske. V Jugoslaviji ga gojimo v Slovenskem Primorju, v Vojvodini in v Makedoniji.

Tega metulja z belkastimi, rjavoprogastimi krili človek že tako dolgo goji, da so mu letalne mišice okrenele in ne more več leteti. Kot metulj živi le nekaj dni, da si zagotovi potomstvo. Samica zneče 450 do 500 jajčec, odvisno je od vrste. Naši svilorejci izberou za valjenje ali inkubacijo v za to primernem prostoru s severno lego, da bodo na temperaturo v vališču čim manj vplivali

Stilorejci iz okolice Nove Gorice prinašajo zapredke — kokone pred zbirno bazo v Sempetru, od koder jih odpeljejo v filande.

sončni žarki. Čez zimo hranijo stilorejci jajčeca v prostoru, ki ne sme imeti več kot 3 do 4 stopinje R. Spomladni, ko murva ozeleni, je treba dnevno dvigati temperaturo za 1 stopinjo, da doseže 10 R ali 13 C, kar traja 5 do 6 dni. V tej dobi, od prevzema jajčeca iz hladilnika v topnejši prostor, se vrši razpečevanje semev, nakar se izležejo gosenice, ki hkrati rastejo in se v enem mesecu (30 do 35 dni) širirajo leve ali preobrazujejo. Preden se zapredijo, jim kmetje stilorejci polože dračja, slame oljene repice in tudi navadno slamo, da se med vejicami zapredijo. Najprej se zapredijo med dvema vejicama, nato še okrog lastnega telesa. Fina, tenka nitka, ki jo spre-

dejo okrog lastnega telesa, je dolga 1000 in celo do 3000 m. Ko tako nekaj dni marljivo predejo, se zabubijo. Nima ostane v zapredku 14 do 16 dni, da se razvije metulj, ki preleže iz zapredka, ne da bi pretrgali niti, le iz ust izloča poseben sok, ki zapredek razmehča.

Zapredke ali kokone pošiljajo stilorejci v predilnice, kjer jih namakajo v topli vodi in mešajo toliko časa, da se v kokonu zlepilena nit sprosti in jo potem odvijajo s stroji. Da je nit primerna za tkanje blaga, po navadi odvijajo več kokonov obenem. Ena unča da povprečno 40 do 60 kg živil ali svežih zapredkov, pri razvijanju v filandi pa 85 do 90 g svile. Sviloprejke in kokone namreč merimo na unče. Ena unča sviloprejek da povprečno 40 do 60 kg svežih zapredkov. Za prehrano ene unče sviloprejki rabimo 25–30 odraslih murvinih dreves in porabimo do 12 stotov listja. Za obrezovanje murv, pokladanje in drugo nego za eno unčo

sviloprejek je treba 65 do 85 delovnih dni, dela pa 8 do 10 ur na dan. Potreben je moški, ki dela vsaj 10 dni pri tem opravlju, žensko zaposli do 35 dni, mladinko ali mladince do 15 dni in dva otroka do 20 dni. Prehrbeni obrok v razvojni dobi je 5 kg listja, čim bolj gosenica raste, tem bolj je požrešna in je treba obroke stopnjevati na 15 kg, 20 kg, 230 kg in ko je v največji razvojni fazi, porabi celo 700 kg. Seveda ne pozre vsega listja in pusti tudi nekaj ozjedic ali ostankov.

Te zanimive podatke o življenju in ravanjanju s sviloprejkami smo dobili pri 63-letnem ing. E. Majerju, znanim primorskem strokovnjaku za svilogojstvo, ki uspešno vodi svilogojstvo postajo v Novi Gorici. Ob priključitvi Slovenskega Primorja k FLR je podaril svoje posestvo in majhno graščino v Ložah na Vipavskem državi za ustanovitev Kmetijske šole, iz katere je izšel že mlad strokovni naraščaj. —jp

BELI INDIJANCI

Pravljica in resnica o izvoru narodov

Že prvi naseljenici in raziskovalci severnih dežel so slišali, da prebivajo onkraj velikih morij. Indijanci z belo poljto, modrimi očmi in svetlimi lasmi. To so potrdili tudi raziskovalci konec 18. in v začetku 19. stoletja, ko so naši ob zgornjem toku Mississippija indijansko pleme Manda, katerih petina so bili belokosci in so imeli svoje posebne šege in običaje, verske in socialne. To pleme pa je sredi 19. stoletja skoraj izumrlo zaradi epidemije črnih koz.

Različne najdbe in izkopanine na tem ozemljju (Minnesota), kot orodje, orožje in lepotičje, so vikingškega značaja in so potrdile mnenje, da so tu že pred Kolumbom prebivali Normanji iz Groenlandije. Dokaz za to je znaten runski kamen iz Kessingtona, ki so ga našli l. 1898. Runi so se imenovali skrivenost znanosti pisave starih Germanov, s katerimi so tolmačili posebno preročovanja in jih rabil v verskih zadevah. Urezzani so bili tudi na oružju kot varovalni mistični znaki in vkljuci na spominških in nagrobnih kamnih. Istovetnost kessingtonskega kamna je danes dokazana. Napis na njem bolezni leta 1362, imena pa so od 8 Gotov (Švedov) in 22 Norvežanov, ki so na svojem potovanju dospeli do Winlandije (tako so imenovali vzhodno obalo Amerike) in izgubili življenje v spopadu z Indijanci. To potovanje se je vršilo po nalogu norveškega kralja Magnusa, ki je ukazal Pavlu Knutsonu, najrazišče Groenlandijo. Ko je Knutson tam izvedel, da se je del prebivalcev izselil v Winlandijo, jih je šel iskat. Toda ni iskal na vzhodni obali Amerike, temveč je šel skozi Hudsonov preliv in je iz Jamesove-

ga zaliva nadaljeval pot proti zapanju do velikih jezer. Takrat so postavili runski kamen. Groenlandec Knutson ni našel in se je vrnil z ladjo na Norveško. Ekspedicija pa je proti svoji volji ostala med Indijanci in se z njimi pomešala. Tako zasedimo med Indijanci normanskimi.

Leta 1347 se je odpeljala velika ladja iz Groenlandije v Marklandijo. Tam so nabavljali les za gradnjo hiš in ladij. Skoraj 400 let je trajala povezava Groenlandijo z normanskimi kolonijami na vzhodni obali Amerike. Da so tam Normanji bivali in puščali potomce, nam pričajo tudi ornamenti v indijskih vezeninah in tkaninah. Tam živi tudi neka pravljica, ki je zelo podobna nibelunški.

Tudi v Južni Ameriki živijo beli Indijanci, in sicer ob veleroku Amanconki in v Val de Tiju naj bi imeli svoje mesto in velike zaklade ob sitem jezeru. To je indijsko pleme Chiboka, o katerem pričavljajo pravljice, da imajo zlatega kralja in zlato mesto. Ko so Španci prvi prestopili obrežje Južne Amerike, so čuli o »rey dorado«, zlatem kralju, ki ga vsako jutro služabniki namezihodnem Ekvadorju in Peruju.

Zgodba brez besed

Kako so osvojili Mount Everest, najvišji vrh na svetu

Po ogromnih, nadčloveških naporih in po mnogih žrtvah najboljših alpinistov je klonila pred človekom najvišja gora na svetu, Mount Everest na Himalaji, visok 8882 m.

Vrh sta dosegla Edmund Hillary, 34-letni čebelar iz Nove Zelandije in Šerpa Tensing Gutja, 39-letni vodja nosačev iz Nepala. Hillary in Šerpa sta se povzpela na najvišji vrh te gorostasne planine dne 31. maja, po 80-dnevnu plezanju pod vodstvom angleškega polkovnika Hanta.

Vzpenjanje na najvišji vrh Himalaje, ki nosi ime po britanskem raziskovalcu Georgu Everstu iz leta 1841, je začela sedanja britanska ekspedicija 10. marca, in sicer iz Katmandue, prestolnice Nepala. Ekspedicija je štela 13 članov, 20 nosačev in 20 vodnikov, od katerih je bil

žej z oljem in posujejo z zlatim prahom, nakar ga v jezeru umijejo. Pravili so še, da imajo hiše njegovega mesta zlate strehe in stene, v resnici pa so bile iz lesa in pokrite z bombažastimi rjuhami, na katerih so bile pritrjene zlate ploščice, ki so se svetlikajo v soncu. Kraljevega prestonolasneda so na praznik sončnega boga namazali z medom in posuli z zlatim prahom, potem pa je na sredi jezera Guatavita daroval bogovom zlato posodo s tem, da jo je potopil v vodo. Špancem se je posrečilo premagati Chibcke, toda dejelo so našli opustošeno, zlato ter umetnine so izginile. Sele leta 1900 so deloma našli te zaklade, ki so bili zakopani v zemljo 10 do 16 m globoko.

Werner Hopp, ki je živel od 1910 do 1940 v Kordiljerskih državah, pripoveduje v svoji knjigi, da je srečal pravega Indijanca z belo poljto in sinjimi očmi, popolnoma germanški tip ter da se še zdaj, po 40 letih, rodijo beli Indijanci tudi v

najbolj znan Šerpa Tensing, ki je večkrat poskušal osvojiti Mount Everest. Ekspedicija je bila opremljena z najmodernejsimi pripomočki, z lahkimi oksigenskimi aparati in z ohlekami, nepropustnimi za mrz in veter. Imeli so tudi majhen top za razbijanje plazov.

Ekspedicija je šla na osvajanje z južne strani iz Nepala, kajti plezanje s severa je onemogočeno z dohodom Kitajcev po drugi svetovni vojni v Tibet, čeprav je s severa gorovje mnogo bolj dostopno.

Po treh neuspehlih naskokih na goro, je končno uspel Hilarevu in Šerpi Tensingu splezati na najvišji vrh, kjer sta zasadila zastave Zednjih narodov, Velike Britanije in Nepala.

»Hitro, hitro sprejmite tale denar, kajti policijski agenti so že pred vrat!«

13

Strašno in obenem muhasto naključje je pač hotelo, da smo mi vši bili še živi, medtem ko so tisti, ki so objekovali našo izgubo, vsi žalostno umrli. Nismo mogli ugotoviti, ali je ladjo nosilo tako dolgo in gornjih plasti oceana ali je pa ležala že delj časa na mestu, kjer so jo našli Atlantidi.

Ubogi kapetan Howie, ali kar je še ostalo od njega, je bil še vedno na svojem mestu na zapovedniškem mostu in je čvrsto stiskal ograjo s svojimi pestmi. Njegovo truplo in trupla treh kurjačev so bila edina, ki jih je ladja potegnila s seboj. Naročili smo, da jih odnesemo z ladje in da jih kopljeno v morski grezi. Na njihove posmrtnje ostanke smo položili z morskih cvetlic spletene vence. Omenjam to podrobnost v upanju, da bo to v utehu gospa Howie v njeni žalost. Imena kurjačev pa so nam ostala neznana.

Medtem ko smo opravljali to dolžnost usmiljenja, so se naši mali spremjevalci razgubili po vsej ladji. Videti smo jih, kako so lezli vseposod kot miši po siru. Njihova radovednost in razburjenje sta nam jasno govorili, da je to bila prva moderna ladja, bržkone prvji parnik, ki jim je prišel pred oči. Ob tej priliki smo tudi ugotovili, da njihov aparat za kisik, ki je bil v steklenem oklepku, ni dovoljeval, da bi se oddaljili za več kot nekaj ur od postaje za polnjenje. Zaradi tega so njihove možnosti pri raziskovanju morskega dna bile omejene samo na nekaj milj od središčne base. Začeli so razdirati ladjo ter odnašati vse,

kar bi jim lahko bilo od koristi. To je pa seveda zelo zamudno delo, ki ga nabrž še do danes niso dokončali. Tudi mi smo bili prav veseli, da smo lahko prišli do naših kablin na Idaji in si očitali vseleke in knjige, ki jih ni morska voda popolnoma uničila.

Med ostalimi stvarmi, ki smo jih rešili iz »Stratforda«, je bil tudi ladijski dnevnik, ki ga je vodil do poslednjega dne kapitana in v katerem je bila tudi omenjena naša nesreča. Kar neverjetno se nam je zdelo, da ga bomo čitali in da kapitana ni več med živimi. Usodnega dne je zapisal tole:

»3. oktober. Trije pogumni, toda blažno predzrni, puštolovci so se, kljub moji volji in mojim nasvetom, danes spustili v svojim aparatu na dno oceana in nesreča, ki sem jo predvideval, se je uresničila. Naj počivajo v miru! Spustili so se ob enajstih uri, čeprav sem okleval s svojim dovoljenjem, ker se je pripravljalo k nevihti. Žal mi je, da nisem poslušal svojega notranjega glasu, čeprav bi to samo odložilo neizogibno tragedijo. Poslovil sem se od vsake posebej trdno prepričan, da jih ne bom nikdar več videl. Nekaj časa je bilo vse v redu in ob enajstih in tri četrti so bili že pet sto petdeset metrov globoko ter dosegli morsko dno. Dr. Maracot mi je bil posiljal več sporočil in kazalo je, da je vse v najlepšem redu, ko sem naenkrat zaslišal njegov vznemirjen glas in se je jeklena žica jela močno tresti. Tako na to je že počila. Izgleda, da so se v tistem trenutku nahajali ravno nad globokim bresnom, kajti na doktorjev ukaz se je parnik pomikal prav počasi naprej. Cevi za zrak so se še nekaj časa odvijale, po moji cencitvi še kakšne pol milje, in so se nato tudi pretrgale. In s tem smo za vedno izgubili stik z dr. Maracotom, Headleyem in Scanlanom.«

Omeniti pa moram še neko zelo nenavadno zadevčino, o kateri nisem utegnil razmišljati, ker me začenja prihajačo slabu vreme hudo skrbeti. Ob istem času smo namreč izvršili globinsko merjenje in izmerili smuč globno osem tisoč osem sto sedemdeset metrov. Obtežilo je seveda ostalo na dnu, toda žice smo potegnili ven in — če mi verjamete

9

MLADIM UČENJAKOM

Druga „znanstvena“ uganka

Stojimo na železniški postaji in občudujemo hropečo lokomotivo, ki stoji na tiri pred nami. Že vemo, da bo čez minuto odkrehala po svoji značilni poti naprej in da bo od-

Zares, ko je pretekla minuta, se ta železna kača pred nami zgane, vlekle za seboj še vrsto vagonov. Začne se pomikati naprej, hitreje in hitreje, in čez malo časa izgine v daljavi. Lep prizor, ki vselej zanima ljudi, če niso ravno na postajah doma.

In kaj smo zdaj mi pravzaprav videli pred seboj? Ali bi znali točno opisati ta dogodek? Bom poskušal jaz, poslušajte!

Najprej je lokomotiva z lastno silo začela obračati svoja kolesa. Ta so se kotalila po tračnicah naprej in nesla s seboj lokomotivo, ki je nato vlekla za sabo še vrsto vagonov. Hitrost lokomotive in vagonov se je od hipa do hipa večala in ves čas — videli smo vsi — je bila njen hitrost prav takša kakor hitrost vagonov, ki so bili k njej pripeti. Drugače pač ne more biti.

Dzaj boste rekli, da govorim otrožnije, ki so vendar vsem umljive. Ne, ni res to. Moje pripovedovanje je le najbolj vidna pot do smotra, ki sem si ga bil postavil, ko sem si v mislih zasanjal ta članek. Ta smoter se imenuje »znanstvena uganka«, ki jo boste v naslednjih stavkih spoznali. Le malo potprite!

Lokomotivo skupaj z vsemi vagoni imenujemo vlak. Med vožnjo je hitrost lokomotive zmeraj enaka hitrosti vagonov, ki drdrajo za njo. Smemo torej reči, da vsi deli vlaka brzijo z enako hitrostjo naprej.

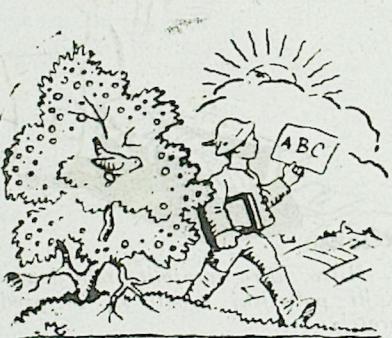
Seveda smemo to reči, pa mislite,

CVETKO GOLAR:

Ko se jutro zazori

Ko se jutro zazori,
ptiček v grmu gostoli:
»Brž pokonci, zadnji čas,
kdaj sem že na nogah jaz,
vstani, vstani, brž po dveh
jutri se se drži na sneh!«

Crne škorenjce obuj,
naglo v šolo odpotuj,
pričen bodi cicipé,
da boš prej zнал abecé!
Abeceda res je huda
in veliko treba truda,
črke težko je poznati
in je lepše češnje brati.

ljubi fantje in dekleta, da je to polnoma in skozi in skozi res? Nemški znanstvenik Albert Einstein je nekoč rekel, da ni noben pojav, ki se nam prikazuje, točno tak kot ga vidimo in je v pojasnilo te trditve našel celo rajdo čvrstih dokazov. Ustvaril nam je bil s tem takoimejnovano »relativno teorijo«, katere osnovne pojme vam bom morda nekoga dan poskušal pojasniti.

Torej je li res, da se vsi deli vlaka z enako hitrostjo pomikajo naprej? Vzemimo v pretres samo kolesa. Če potuje vlak s hitrostjo petdeset kilometrov na uro, ali mislite, da je gibanje koles naprej tudi te brzine? Glejte tu vprašanje, ki vam morda niše docela jasno. In v kolikor ga razumete — kaj boste napisali? Vas že v duhu čujem!

»Sveda,« boste rekli, »tudi kolesa potujejo naprej z isto hitrostjo kot lokomotiva in vlak. Saj bodo vendar tudi kolesa prišla na prihodnjo postajo istočasno kot vlak.«

Veste v čem je tem vašem sicer pametnem odgovoru pogreška? V tem, ker ne vpovestivate dvojnega gibanja koles. Kolo se ne pomika le naprej kakor lokomotiva, kolo se istočasno obrača tudi okoli svoje osi.

Bistvo sedanja »znanstvene« uganke tiči zdaj v teh preprostih vprašanjih:

»Ali potuje kolo (to velja seveda za vsa kolesa in ne le za eno) kot edinstvena celota z enako hitrostjo naprej? Da laže razumete to vprašanje: ali potuje gornji del njegovega oboda (platišča) z isto hitrostjo naprej kot njegov spodnji del, ki se v tem trenutku dotika tračnice? Kateri del kolesa gre v mišljenem trenutku naprej s hitrostjo lokomotive?«

Ej, zlati moji mladinci, to so pa že vprašanja in pol! Uganka že spada nekam tja v predvež znanstvenega zavoda. Celo kak profesor utegne postati pozoren. Pa je vendarle uganka zelo skromne sorte.

Naj vam jo po domače pojasnim. Tisti del kolesovega oboda, ki se v mišljenem trenutku dotika tračnice, v tem trenutku miruje. To se pravi, da vtem hipu ne potuje naprej. Toda istočasno se nasproti ali vrhnji del oboda pomika naprej dvakrat hitreje kot lokomotiva in vlak. Samo os kolesa potuje ves čas naprej z brzino lokomotive.

Ako bi res hoteli, da se celotno kolo pomika z vlakovo hitrostjo naprej, bi se ne smelo vrteti okoli osi, temveč bi se moralno drsati po tračnici.

RESITVE

IZ PREJSNJE STEVILKE

KRIZANKI: 1) kri, 2) rog, 3) Igo,

1) kor, 2) ona, 3) Rab.

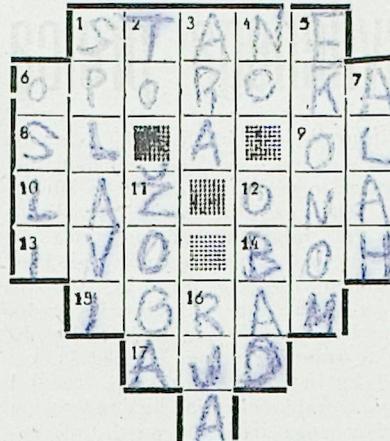
LEŠNIKI: 158) jajce, 159) metla,

160) sedanjost, 161) svetlobni zajek, 162) pivo.

10

zatohlost v steklenem oklepnu in občutek naraščajoče težine na prsih opozorila, da je skrajni čas, misliti na povratek. Na poti domov smo pa doživeli nekaj, kar nam je pričalo o nenadnih nevarnostih, ki prežijo na to podmorsko ljudstvo in kje leži verjetno vzrok, da je tako maloštevilno, kljub dolgi dobi mojega obstoja. Po naši cenični je še skupaj z grškimi sužnji nejveč štiri do pet tisoč duš. Spustili smo se po stopnicah in se podali vzdolj roba goščave, ki obroblja bazaltne čeri, ko je Manda vesi razburjen pokazal z roko navzgor in divje mahal nekomu iz našega spremstva, ki se je nahajal pred nami na planem. Obenem so pa oni in tisti, ki so bili z njim, hiteli pod neke visoke skale in na vlekl s seboj. Sele ko smo bili v zavetju, smo opazili vzrok njihovega strahu. Precej visoko nad nami, toda naglo spuščajoč se, je bila ogromna riba nenačadne oblike. Bila je skoraj podobna plavajoči pernici, mehki in napihljeni, z belim trebuhom in z dolgimi rdečimi resicami, s tresenjem katerih se je poganjala naprej v vodi. Izgledalo je, kot da nima niti ust niti oči, vendar se je kimalu pokazalo, da je bila strašno hitra. Član našega spremstva, ki je bil na planem, je tekel proti našemu zaklonišču, toda bilo je prekasno. Videl sem, kako se mu je obraz od groza spašil, ko se je zavedal, kaj ga čaka. Grozna zverina se je spustila na njega, ovila ga je od vseh strani in je ležala na njem, strašno utripajoč, kot da bi hotela pritisniti njegovo telo na koralne pečine in ga zdrobili na koščke. Ta tragedija se je odigrala nekoliko metrov od nas in naši spremjevalci so bili tako presenečeni nad njenou nenadnostjo, da niso bili zmožni ničesar ukreniti. Scanlan je planil ven, skočil na široki, z rdečimi in rjavimi madeži posejani hrbot zverine in je zasadil ostro konico svoje kovinaste palice v njenome mehko tkivu.

Sledil sem Scanlanovem primeru in nato so Maracot in vsi ostali planili po pošasti, ki je počasi oddrsela stran, spuščajoč za seboj oljnato in sluzasto progo. Naša pomoč je prišla prepozno, ker je težina velike ribe zdrobila stekleni oklep, Atlantida, ki je utonil. Bil je dan žalovanja, ko smo

Posta strica Mihe

Iz Mihel pri Kozini se je oglasila MIHALIČ ZDENKA in se opravičuje, da ni do zdaj še nič pisala. Zato pa obljublja, da bomo v božiče lahko večkrat čitali njena pismeca. Takole še pravi:

Hodim v 3. razred osn. šole v Krvavi potok. Okrog šole imamo lep vrt z mnogimi drevesi. Imamo tri zoge, s katerimi se igramo. Iz šolske knjižnice si sposojamo knjige. Veš, striček, vsakokrat komaj čakam prihodnjo številko Slovenskega Jadrana, da lahko čitam tvoj koticek.

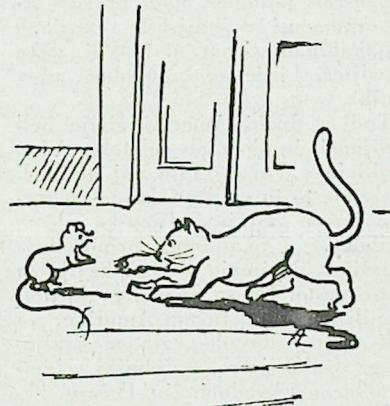
Veš, draga Zdenka, vedno sem tako zelo vesel, če se oglasti nov »koticar«! Zato me je tudi tvoje pisemce tako razvesilo, še bolj pa sporočilo, da pride berete knjige in časopise. Poznaš stari prilogov, ki pravi: »Kar človek zna, to velja?« No, če se boste v Krvavem potoku pridno učili v veliko brali, boste nekaj veliko veljali. Prav lepe pozdrave vsem pionirjem v Krvavem potoku!

Naš stari znanec FURLAN VLADIMIR iz Postojne piše:

Mačka in miška

Mlada miška je videla nekoč mačko, kako je slanino. Hrto steče k njej in se ji prijazno pridruži, rekoč: »Botrica, tudi meni diši slanina, saj mi pustiš, da jo tudi jaz nekoliko pokusim?«

»Ti, tacica tatinska, ti!« zareži mačka manjo, »vaj ti bom že pokazala kresti, čakaj me!« in v hipu jo zaprabi in zadabi. Nato pa zopet dalje mirno liže okusno slanino.

Drugi dan pride v klet gospodinja, najde slanino snedeno, a miško zavavljen. Kakor hitro zagleda muco, jo pokliče s sladkimi besedami k sebi in jo začne božati: »Da, da, ti si moja muceika. Prav, prav da si zavdavila to požerunsko miš, ki mi je snedla vso slanino.«

In mucička je zadovoljno godrnjava, sala in predla, prav kakor da je na bolj nedolžna žival na svetu... Ali bi jo nabili, to hinavko, kaj, otroci moji? Da, in prav bi imeli!

z mariborskimi pionirji, saj je prav da vsi spoznamo lepote naše domovine, naše ljudi in njihove običaje. In piši mi, če boš šla v Maribor.

Iz Podgorja piše GRZETIC ANICA v imenu PIONIRSKEGA OD-ERDA »ZMAGA«:

Striček Miha, zdaj pa še nekaj novice. Dne 29. maja smo imeli pionirsko štafeto in to vse šole občine Podgorje. Štafete so se sestale v vasi Praproče. Naša štafeta je bila prva. Sledile so druge točke sporeda. Tovarišu Titu smo voščili za rojstni dan.

Z dne 24. maja pa smo imeli pionirsko fizičkurno tekmovanje v Herpeljah. Zbranih je bilo deset šol. Zmagali smo v igri »Med dvema ognjem«, v teknu pa nam sreča ní bila mila. Temu je bila kriva slab organizacija. Telqvadimo zelo radi in srečni smo, kadar nam naša tovarišica ziroči žogo. Tako se utrujujemo in zabavamo.

Vidite, dragi moji, takole lepo pisemce so mi napisali pionirji odreda »Zmag«. Utrjujejo si zdravje, se zabavajo in pri vsem tem gotovo ne pozabijo na učenje, čeprav tega niso izrecno napisali, ampak je razumljivo samo po sebi, saj je to prva dolžnost pionirja. In drugič jim prav vsi skupaj želimo tudi v teknu več uspeha, ali ne? Pa tudi to, da se še oglastijo zdaj, ko bodo počitnice in da pridno prebirajo naš koticek.

Med našimi malimi ugankarji je danes Sreča izvolila KEBE BRANKA iz CERNICE in SIMJONATO ECIAJ iz DEKANOV, ki sta prav rešila uganke in križanke.

Dzaj pa POZOR VSI PIONIRJI! Blizu se konec šolskega leta, šolske duri se bodo zaprile in naši malii pionirji bodo veselo odšli domov na počitnice. Točka ali ste pomislili, kako boste zdaj brali naš koticek v Slovenskem Jadranu? Na šoli verjetno ne nikogar in kje bo poštar pustil časopise? Zato veste, kako se dogovorimo? Vsak ed vas naj doma lepo prosi očka ali mamico, naj načrti Slovenski Jadran. Gotovo pa se bodo tudi našli pionirji, ki bi bili pripravljeni sprejeti več izvodov časopisa in bi ga potem prodajali po hiši tistim, ki so ga že brali do zdaj in tudi tistim bi ga ponudili, ki ga še ne poznajo. Poskusite, dragi pionirji, pišite stricu Mihi, koliko izvodov bi lahko prodali, pa vam jih bo poslal. Ko prodate, boste poslali denar, lahko pa tudi vrnete, če kaže številke ne bi prodali. Za nagrado za vaš trud bo že poskrbel stric Miha, boste videli kakšna lepa darila bodo prišla po pošti za tiste, ki se bodo potrudili. Stric čaka, da mu o tem pišete!

volovskih. O teh in mnogih drugih podobnih stvareh boste našli poročilo v znanstveni razpravi dr. Maracota, če bo spleh kdaj prišla v vaše roke.

Teden za tednom je tako mineval v našem novem življenju. Le-to je postajalo vedno prijetnejše, posebno pa še zato, ker smo se s časom naučili tega že davno pozabljenega jezika in z zabavo; Maracot je že toliko obvladal njihovo staro kemijo, da trdi, da bi lahko postavljal na glavo vse pojme o tej znanosti, če bi mogel samo objaviti svoje znanje. Med čstalimi iznajdbami jih je tudi uspel razbiti atom in čeprav ni pri teh sproščena energija tako velika, kot so to predvidevali naši znanstveniki, je pa še vedno dovoljna in jih zalaže z velikansko količino pogonske sile. Tudi glede poznavanja prirode etra in sil, ki se nahajajo v njem, so zelo daleč pred nami in ono čudno prenašanje misli na platno, s katerim smo mi njim in oni nam prikazali svoje zgodovinske dogodke, je pripisati prenosu eteriskih vtipov v stvarno stanje.

In vendar, kljub vsemu njihovemu znanju, je bilo nekaj členov v verigi modernega znanstvenega razvoja, ki so jih bili njihovi predniki prezrli.

Scanlanu je bilo prepričeno, da jim to dokaže. Že nekaj tednov se je nahajal v nekem posebnem stanju zadržanega razburjanja, krotil se je, da ne bi izdal svoje skrivnosti in se je venomer smehljal, zatopljen v svoje misli. Bil je tako zaposlen, da smo ga le redkokdaj v tem času videli. Njegov edini zaupnik in prijatelj je nek debelušen in dobrodušen Atlantid po imenu Berbrix, ki je zaposlen pri strojih. Scanlan in Berbrix sta postala zelo dobra prijatelja in sta tičala sedaj vedno skupaj, čeprav sta se sporazumela v glavnem z znaki in z medsebojnim trepljanjem po ramenu. Nekega večera je Scanlan ves žarec prišel v sobo.

»Čujte, doktor,« je dejal Maracotu. »Imam nekdo svojo zadevščino, ki bi jo rad izročil tem ljudem.

Katere fizkulturne panože so najbolj primerne za žene

Najnovješte oblike fizične kulture so izraz stremljenja za zvišanje življenskega standarda najširših slojev. Crtičevanje telesnega vežbanja gre od antike do renesanse, ki je ta kapital izročila tudi dobi porajanja socializma, ko je fizkulturna današnjost oblikovala. Socialistične ideje so osvobodile tudi zanemarjeno človeško telo in so ga rešile okov temne preteklosti.

Ena najmočnejših verig je vklepalna tudi ženo. Ta vkljenost je bila tako močna, da še danes vidimo njene posledice. S širjenjem industrializacije je žena počasi lezla iz svoje hišne uklenjenosti in počasi dobivala naloge v družbenem življenu. Njena želja za svobodnim gibanjem in borbo proti škodljivim vplivom mestnega življenga jo je privredila do tega, da se je začela

ukvarjati s fizkulturno, ki se je bistveno razlikovala od nekdanjih fevdalnih oblik ženskega športa. Istočasno je žena odvrgla obleko, ki jo je ovirala pri tem udejstvovanju.

V prvem zaletu svobode se je žena zagnala v večino fizkulturnih panog, s katerimi se je ukvarjal mož. In pri tem se je pojavila cela vrsta problemov z ozirom na njene naravne sposobnosti. To je postal predmet mnogih razprav ginekologov, pedagogov družbenih delavcev in glasnikov športnega udejstvovanja, kajti ne moremo preko dejstva, da je žena anatomska drugače zgrajena kot moški. Če k temu dodamo fiziološke specifičnosti v zvezi z materinštvom ter različno psiho z bolj razvito čustveno komponento, potem moramo biti oprezni, če dolocamo fizkulturno smer, v kateri naj bi se žena aktivno udejstvovala.

Mnenja strokovnjakov o tem vprašanju tudi pri nas niso enaka. Nekateri naj bi se udejstvovala žena, kateri trdijo, da je število panog, vomejeno, drugi spet trdijo, da se lahko ukvarja z vsemi športi, prav tako kot moški. Pri tem mislijo celo na boksanje, dviganje uteži in drugo. Ce hočemo priti stvari do dna, ne smemo gledati samo s športnega stališča. Prvenstvena priroda ženina naloga je materinstvo. Za ta zvišeni cilj so ustvarjene njeni fizične in duševne sposobnosti, in prav ta poteza prevladuje vse ostale. To moramo upoštevati. Sedaj najdemo pri tem izjeme in anomalije, toda poskušali bomo odgovoriti na vprašanje, ki ga postavlja tisoče žena: s katerimi fizkulturnimi panogami naj se ukvarjam?

Začnimo s higiensko telovadbo. Trebušno duplino žene izpopolnjujejo v glavnem genitalni organi, zato je nujno potrebno, da si žena utrjuje trebušne mišice in vezi. Pri sedenju v šolski klopi, v pisarni ali

v delavnici je oteškočen krvni obtok in prebava v črevesju. Prav zaradi tega sedenja je tudi toliko težav pri mesečnem perilu. Žena trpi bolečine v krizu in v trebuhu in se zdravi z najrazličnejšimi zdravili, pravi vzrok pa je često v slabu razvitih trebušnih mišicah. Za to so najboljše vežbe na tleh. Podrobna navodila za različne vaje boste našli v vseh ženskih listih, ali pa vprašajte strokovnega učitelja telovadbe.

Od ostalih fizkulturnih panog najbolj odgovarja ženi plavanje. To je tudi potrdila z dobrimi rezultati. V atletiki pa so primerne kratke proge, skoki, zmerne metanja, vse igre z žogo, planinarjenje itd. V teh panogah lahko žena tudi tekmuje in ima uspehe.

S fizkulturno in osebno higieno lahko žena podaljša telesno mladost in gibčnost bolj, kot če bi posecevala najboljše kosmetične salone na svetu. Z zmernim vežbanjem poveča žena tudi svojo delovno sposobnost in splošno vitalnost. Ce analiziramo dosedanje izkušnje, lahko zaključimo, da naj žena goji vse tiste športne panoge, ki ne škodujejo njeni ženskosti, ki je osnova materinstva, te glavne biološke in družbeni funkcije žene.

Ljubke poletne oblekice iz platna ali tiskanine za naše punčke, za sprehode in za sončenje.

O PLESU

Ples je izraz življenske radosti.

Naš veliki pesnik Oton Župančič je o plesu rekel takole: »Ples, to je utrip srca, ritem mladosti, to je prožno telo naše mladine, ki ga prešinja in obvladuje duh do poslednje mišice in najtanjšega vlakneca, da se mu pokorava s slenjem gibom in premikom, da je sposobno odtrgati se od tal in se dvigniti za polet, kakor bi človeku

poganjale peruti na petah.«

Današnji ples zahteva obvladovanje telesa: dobro plesati — pomeni spodobno plesati. Umetnost plesa je v estetskem plesu, z enostavnimi plesnimi koraki in ne v ritmičnem skakanju in zvijanju.

Zadržanje plesalcev v plesni dvorani je mirno in neprisiljeno. Plesna dvorana ni za glasne razgovore. Plešemo zaradi plesa in ne za medsebojno pomenkovanje. Plesalec posluša glasbo, ki daje plesu ritem. Tudi petje in zvijganje med plesom ni povsod zaželeno.

Pri nas dajo ljudje, posebno mladi, veliko na ples. Nobena kulturna predstava ne bo tako obiskana, kadar kakšna plesna dvorana, čeprav je tudi tam treba plačati vstopnino! Ples za mladino prirejajo razne mladinska društva ali šola. Zanimivo bi bilo vedeti, ali kdaj kdo tem mladim in nevednim ljudem raztolmači, predno jim da dovoljenje za vstop na plesišče, da ni glavno pri tem plesu samo to, da se znajo spremno vrtneti po parketu in izvajati razne gibe in kretnje, ki mnogo spominjajo na divja, kulturno zaostala plemena, ampak da veljajo za ples posebna pravila?

Včasih je bila mladina na plesih pod strogim nadzorstvom starejših oseb. Danes uživa v tem pogledu neprimerno večjo svobodo od strani vzgojnih faktorjev, čeprav ji to ne koristi.

Poglejmo si sedaj naša javna plesišča, kjer se v večernih urah vrta mladina, pa tudi starejši ljudje. Med mirnim in skladnim vrtenjem večine plesalcev, se najde eden ali več parov, ki izvajajo nemogoče in neestetske figure ter se pri tem zletavajo v ostale plesalce. To ni samo, da je brezobzirnost proti drugim plesalcem, temveč kvarji tudi celotno sliko, ki jo nudi plesišče, kot vsako javno zborovališče kraj, kjer nastopajo ljudje kot kolektiv, in je zato njihovo vedenje podvrženo gotovim splošno veljavnim pravilom. Vsak se mora torej zavedati, da ne sme plesati ter se obnašati kakor, da bi bil doma ali v krčmi, temveč se mora prilagoditi vedenju vseh ostalih. To je važno predvsem v turističnih mestih, kjer mora imeti vsak turist možnost plesa, ne da bi tam bil v nevarnosti za svojo obleko ali telo.

Po vseh slovenskih mestih so takoj neestetski plesi mladini prepovedani. Skoraj vsako večje kulturno-umetniško društvo pa ima svojo folklorno sekcijsko, kjer se v naših lepih narodnih plesih mladina lahko dovolj izživilja. Te folklorne skupine so na vseh javnih prireditvah izredno priljubljene.

H koncu bi omenili še nekaj grobih napak, ki se opažajo med plesom. Plesalec z desno roko vleže plesalko navzgor, čemur sledi nemogoča drža plesalke. Naprej nagnjeno držanje in tako imenovan »veslanje« z levo roko. Pri plesalki: često obrajanje glave, obešanje na plesalko ali preveliko nagibanje nazaj. Nekaj nemogočega je, plesati z glavo ob glavi ali na njej. Ker plesalec vodi, je za nelepo sliko pri plesu skoraj vedno odgovoren on. Tudi plesanje dveh žensk skupaj bi moralno biti odstranjeno iz vseh naših plesišč.

Zaželeno pa je, da bi se v bodočem plesu kot družbenem razvedrili, posvečala večja pozornost. M. G.

ŽENE po svetu

SREČANJE Z INDIJSKIMI ŽENAMI

(Nadaljevanje in konec)

Tov. Tomšičeva dalje pravi, da je med prvimi ženami, ki jih je srečala v Indiji, bila Indira Gandhi, hčerka predsednika vlade Nehruja. Indira živi skupaj s svojim očetom in mu je tiba pa velika pomoč pri njegovem delu. Njeno delo je predvsem v organizacijah za pomoč otrokom in na humanitarnem socialnem področju. Priporočovala je o svojih naporih, da ostvari množično oporo vladu pri izvajanjiju petletnega plana. Zelo je skromna in prisrčna. Ona je tudi uredila očetovo knjigo »Odkritje Indije«, ki je pravkar izšla v hrvatskem prevodu.

V domu Sučete Kripalani se sestajajo najvidnejši predstavniki socialistične stranke. Tudi ona je ena vodečih oseb socialistične parlamentarne skupine in poslanka. Znana je kot dobra govornica.

V planski komisiji dela Šrimati Durgabai. Vodi oddelek, ki planira vladne ukrepe na področju просветe in šolstva, zdravstva, socialnega skrbstva, delovnih odnosov, stanovanjske graditve in javnih del, torek eno najobsežnejših in najbolj občutljivih področij. Šrimati Durgabai ima za seboj trdo življenje, bila je odvetnica in se je borila v vrstah kongresne stranke.

Gospa Lilavati Munshi je poslanka v centralnem parlamentu in žena guvernerja največje države (s 63 milijoni prebivalcev). Med dru-

Elegantna in moderna pepita obleka z okraski iz belega, svilenega pikeja.

Jopa za plažo iz vzorčastega kretona, ki jo lahko nosimo na kratke hlače ali pa tudi vrh obleke za sončenje. Hlače in modrček za sončenje na redimo iz enobarvnega blaga.

O delu organizacije Rdečega križa v sežanskem okraju

(Nadaljevanje)

Vzrok temu pa ni morda nerazumevanje ali pasivnost ljudskih množic, nasprotno, ljudje vidijo koristno in uspešno človekoljubno delo organizacije RK ter so pripravljeni sodelovati, le vodstvo v vaških in občinskih odborih je v največ primerih slab. To ugotovitev nam nesporno potrjuje dejstva iz izkušenj pri dosedanjem delu. Kjer so bili vaški in občinski odbori delavni, tam so povsod doseženi lepi uspehi, tam je organizacija RK močna in kos vsem svojim nalogam. Kjer pa so posamezni odborniki pasivni, je nujen rezultat popolno mrtvilo. Delno je bila temu kriva tudi sama organizacijska oblika osnovnih organizacij RK, kajti tam, kjer se bili občinski odbori RK pasivni, niso uspeli utrditi miti vaških podobrov in tako ni bilo nikogar, ki naj bi delal. V bodoče bo v tem pogledu stanje brez dvoma boljše, kjer so se v vaške odbore RK vršile pred kratkim volitve, ki jih lani ni bilo.

Prat tu pa se postavlja pred občinske odbore RK osnova organizacijskega naloga: utrditi novo izvoljene vaške odbore. Le če bo vodstvo vaške organizacije RK delavni, bo oživela njena dejavnost ter le na ta način, to je le ob sodelovanju ljudstva lahko občinski odbori računajo na uspehe pri svojem nadaljnjem delu.

Med najbolj važnimi nalogami, ki jih je okrajni občini zbor spredel za bodoče delo organizacije RK, so predvsem naslednje: asanacija vodvodova v Slivnjah, dovršitev asanacije vodnjakov in gnojnišč v Velikih Ločah, asanacija gnojnišč v Gor. Vremahi, dovršitev kapnic na Vrabčah in izgradnja nove kapnice v Pregarjah. Skupna vsota vseh teh del znaša nekaj preko 3 milijone dinarjev.

V avgustu se bodo v 15 vasih in 20 šolah vršila predavanja zdravstveno vzgojnih filmov združenih predavanj. Tudi ob drugih prilikah bo danih skupno 60 takih predavanj po raznih vasih. Preko zime se bodo nadaljevali letos pričetki zdravstveno prosvetni tečaji, katere bodo posečala tudi dekleta

K. C.

TELESNA-VŽBOJA

Naši nogometni v Turčiji

Jugoslovanska nogometna reprezentanca je pretekli teden odigrala svojo četrto mednarodno tekmo v zadnjih štirih tednih. Za nasprotnika je imela reprezentanco Turčije, ki je v zadnjem času v izredni formi, hkrati pa je bilo treba računati, da je na vročih carigrajskih tleh le težko odnesti ves izkupiček. Jugoslovani so v tekmi s Turčijo nekoliko razočarali, saj so le po sreči odnesli neodločen rezultat 2:2. Nekaj minut pred koncem tekme so namreč Turki še vodili z 2:1 in nas je le Mitičeva prisebnost rešila poraza. V tekmi se je pokazalo, da so starejši igralci še vedno stebri moštva, saj je n. pr. Milutinović skoraj povsem odpovedal. Najboljši igralec v našem napadu je bil Rajko Mitič, ki se zopet vrača v staro formo in je razen Vukasa glavna opora našega napada.

Kombinirana jugoslovanska reprezentanca se je nato pomerila še z reprezentanco Ankare. V tej tekmi so naši igralci prikazali pravo ekscenčijo nogometa in zmagali z visokim rezultatom 6:1.

Tri zmage in en neodločen rezultat z renomiranimi evropskimi reprezentancami pa je končno le sijajen uspeh našega nogometa in ponovno potrdilo, da spada naša nogometna reprezentanca med najboljše ekipe v Evropi.

O B SAHOVSKEM DVODOBOJU ZALEC — KOPER (8-4)

V nedeljo je bil v Kopru prijateljski šahovski dvoboj med mestnima reprezentancama Zalec in Kopra. Savinjani so dvoboj na splošno presečenje odločili v svojo korist z rezultatom 8:4, kar predstavlja za njih nedvomno zelo lep uspeh. Po prikazani igri je njihova zmaga neoporečna in jim moramo k uspehu samo iskreno čestitati.

Drugo poglavje tega dvobačja pa je sama organizacija dvobačja, ki mreže kaj čudno luč na šahovske funkcionarje v našem okraju. Predvsem moramo poudariti, da gostov ni nihče prečakoval ob njihovem prihodu v Koper in da so tavalni ves popoldan po mestu, ne da bi vedeli na koga naj se obrnejo. Naslednji dan ob devetih dopoldne ni bilo na mestu igranja nobenega igralca Kopra in so jih morali potem še skoraj eno uro in pol »lovit« po ulicah. Ko se je z eno in pol urno zamudilo začel dvoboj, je ob šahovskih deskah sedelo reci in piši 8 rezervnih igralcev Kopra. Sedaj ne kaže razpravljeni o tem ali so krivi funkcionarji ali igralci. Držalo bo le to, da je v koprski šahovski organizaciji »nekaj gnilec« in da bo to gnilo treba čimprej odstraniti. Najz na nameček povem še to, da so gostje poklonili koprskim šahistom še izdelano šahovsko manko, ki sem jo naslednji večer videl ležati v družbi likerskih steklenic v nekem koprskem bifeju. Seveda o kakšnem protidarilu Kopranov ni bilo govora.

Primer slabe organizacije in nezainteresiranosti koprskih šahovskih funkcionarjev ob dvoboru Žalec-Koper sevedi ni edini. V zadnji letih po osvoboditvi je ljudska oblast žrtvovala že lepe vso denarja za razvoj te plemenite igre, ki pa se niso vedno porabile za to, zakar bi se morale. V glavnem je šel ta denar za razne medkrajevne dvobobe, v katerih so sodelovali vedno isti šahisti, za razvoj šaha med mladino, pionirji, ženami in na podeželju pa se je storilo nič ali zelo malo. Ali ne bi bilo bolj pametno, da bi se denar, ki ga dobiva koprska šahovska organizacija porabi vsaj delno za organizacijo simultank in predavanj po našem podeželju, za prirejanje tečajev in predavanj med mladino in pionirji, za organizacijo turnirja na katerega bi povabili močnejše igralce iz sosednjih republik, od katerih bi se lahko naši igralci kaj naučili, za nakup literature in šahovnic za naše vasi in tovarne itd?

Mislim, da je že skrajni čas, da se preneha v koprskem okraju z izletniško-kavarniškim šahom, da se postavi nov odbor, v katerem bi bili zastopani tudi mladinci in žene in da gre tudi koprski šah po tisti poti kot gre v Sloveniji in po drugih republikah naše domovine. L. C.

KONJSKE DIRKE V POSTOJNI

TD Partizan v Postojni je v nedeljo organiziral na hipodromu v Rakitniku pri Postojni konjske dirke, na katerih so sodelovali jahači iz vse Slovenije. Prireditev je precej motilo slabo vreme, kar je nedvomno delni vzrok slabega uspeha. Razen tega pa je bila slaba tudi organizacija. Želim, da bi bila ponovitev 26. julija v okviru Postojnskega tedna boljša kot sedaj.

VEČ MLADINE V TELOVADNO ORGANIZACIJO V PIVKI

Preteklo nedeljo je TD Partizan v Pivki organiziral svoj peti redni telovadni nastop na prostem. Od svoje ustanovitve v marcu 1950 je društvo doseglo že vrsto pomembnih uspehov, saj so razen nastopov na prostem priredili tudi 2 akademije v zaprtih prostorih in sodelovali pri vseh prireditvah množičnih organizacij.

Uspehi Partizana pa bi bili nedvomno še mnogo večji, če bi se v njegove vrste vključilo tudi več mladincev in mladišč. Zelo zlastno je dejstvo, da so redni člani samo iz vrst šolske mladine in pionirjev, od 200 mladincev mladišč v Pivki pa so le redki vključeni v društvo. Sedaj po končani šoli, ko se bodo vrste šoloobvezne mladine in pionirjev zelo skrile, bo vsekakor potrebno da pridobimo za Partizana čim več mladincev in mladišč in da jim prikažem pomen njihovega sodelovanja v telovadnem društvu za njih same in za našo skupnost.

Partizan v Pivki pa se bori tudi z drugimi težavami. Predvsem nima

odgovarajočih prostorov in mu primanjkuje telovadnega orodja. Glede orodja si bo treba pomagati pač iz lastnih fondov, težja stvar pa je s televadno dvorano. Zaenkrat vadimo v dvorani sindikalne podružnice tovarne Javor, ki nam je z odstopom svojih prostorov napravila veliko uslužbo, vendar to ne more vedno trajati. Treba bo misliti na novo dvorano, ki jo bo mogoče zgraditi le s pomočjo pristojnih forumov in posameznih podjetij, člani društva pa bodo morali pomagati s prostovoljnim delom.

M. G.

IZOLA IMA SE IZGLEDE ZA OSVOJITEV PRVENSTVA

V nedeljo se je končalo slovensko nogometno prvenstvo v vzhodni in zapadni ligi. V vzhodni ligi je zasedel prvo mesto celjski Kladivar, v zapadni pa kranjski Korotan. Zelo dramatično je bilo zadnjo kolo v zapadni ligi, kjer je bila po predlagaju kolu v vodstvu Izola. Čeprav je Izola v zadnjem kolu premagala svojega nasprotnika Slavijo, je vendar prišel na prvo mesto kranjski Korotan, ki je premagal Gregorčič z visokim rezultatom 9:0 in se z istim številom točk, a z boljšim kolimčkom plasiral pred Izolo. Izid srečanja med Korotonom in Gregorčičem predstavlja veliko presenečenje, saj so Jesenicani znani kot odlični nogometari in še niso v nobenem srečanju klonili vsaj s približno takoj visokim rezultatom.

Kljub vsemu ima Izola še vedno možnost osvojiti prvenstvo, ker je bila tekma s Krimom razveljavljena (Izola je zmagala s 7:3). V primeru, da v ponovitvi te tekme zmaga Izola z rezultatom 4:0 ali 7:1, ji je prvo mesto ponovno zagotovljeno.

Seveda je prvo mesto bolj prestižnega pomena, ker bodo za prvakova igrali štiri moštva, po dva propovlaširana iz vsake skupine. Zmagovalec bo imel pravico direktnega vstopa v hrvatsko-slovensko ligo. Seveda so to zaenkrat še predvidevanja, ker se bo v primeru ukinitev slovensko-hrvatske lige sistem kvalifikacij spremenil, hkrati pa je treba računati tudi na spremembe, če bodo sprejeli drug način tekmovanja v drugi zvezni ligi.

RADIO · OGLASI · OBJAVE

Najražnejši sporedi

od 13. junija do 19. junija 1953
SOBOTA, 13. VI.: 14.30 Partizanski dnevnik; 14.45 »Kam pa fantje drev v vase?« po zbor »F. Prešeren« iz Kranja; 17.30 Promenadni koncert; 21.00 Z mikrofonom po Primorski; 22.00 Vesela sobota v zabavi in plesu. — NEDELJA, 14. VI.: 8.30 Za naše kmetovalec; 9.00 Mladinska oddaja: Gojenci glasbene šole iz Kopra pred mikrofonom — pogovor s pionirji; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorski; 18.30 »Zdaj zaori pesem o svobodi — pojo primorski zbori. — PONEDELJEK, 15. VI.: 14.30 S filmskega platna; 14.40 Izbrali smo za vas operne arije; 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji; 18.15 To so bili časi! Glasbeni spomini v plesnem ritmu. — TOREK, 16. VI.: 14.30 Kulturni razgledi; 14.40 »Oj te mlinar... in druge pesmi po Slovenski oktet; 17.30 Melodije iz filmov, ki so vam ostali v spominu; 18.15 Vesele minute židane volje; 20.00 G. Puccini: »Turandot« — I. in II. dejanje. — SREDA, 17. VI.: 14.30 Partizanski dnevnik; 14.40 »Kmetič na svetu veselo živi in druge nam pojeta Rezika in Sonja ob spremljavi vašega kvinteta; 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji; 18.15 Koncert violinista S. Zalokarja in pianistke D. Bratuž; 20.00 G. Puccini: »Turandot« — III. dejanje; 21.00 S knjižne police. — ČETRTEK, 18. VI.: 14.30 Po svetu okrog — 14.40 »Kje so tiste stezice in druge koroške narodne pojete D. Filipič in G. Ložar; 17.30 Pojo slav-

ni operni pevi: 18.15 Koncert popularne simfonične glasbe. — PETEK, 19. VI.: 14.30 Obzornik: Dušan Moravec: »Povojni gledališki reperetoar Ljubljana«; 14.40 Trubadur Rudi Schuricke po svoje najljubše pesmi; 18.15 Promenadni koncert priljubljenih melodij; 21.00 Slušna igra: Maurice Baring: »Daphne Adeane«; 22.00 Prosimo vas za plez.

REPREZENTATIVNI »HOTELSKI VODNIK SLOVENIJE« KAŽIPOV TURIZMUS IN GOSTINSTVA

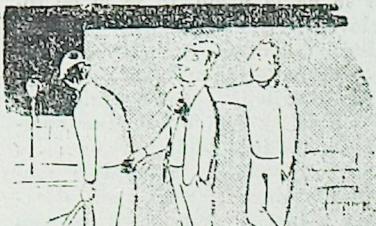
Gostinska zbornica je ta mesec izdala prvi slovenski hotelski vodnik po vojni. Lična knjižica je tako vanaža za napredok našega slovenskega gostinstva, da ne bo mogel iti nihče mimo nje, tudi ne naš turizem. Vsi najvažnejši podatki so v njem objavljeni tudi v nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

Vodnik obsegajo po abecednem redu 123 krajev, v katerih je navedeno 285 gostinskih obratov. Za vsak obrat pa so navedeni točni podatki o prometnih zvezah, o vseh komfortnih napravah in zabavničih, o številu sob in končno še cena postelj in celodnevne oskrbe.

Z Vodnika razberemo, da ima Slovenija v 123 turističnih krajih vsega 7.465 postelj na razpolago. Po številu postelj prednjaci Bled, ki ima 899 postelj, na drugem mestu je Ročaška Slatina z 851 posteljami, na tretem Portorož s 452 posteljami. Sledi tem turističnim krajem sledi Ljubljana s 344 posteljami, Bohinj s 319, Slatina Radenc z 269, Maribor z 256, Dobrna s 188, Kranjska gora s 178, Celje s 141, Dolenjske toplice s 130 in Postojna z 81 posteljami. Ta preglej nam v jasni luči pokaže nujno potrebo po večjem številu postelj v obeh naših glavnih slovenskih središčih, Ljubljani in Mariboru. Vodnik pa nam tudi prvi po vojni prinaša stalne cene za razna gostinska podjetja. Najvišje razlike v ceni glede postelj kaže Bled, kjer dolž posteljo od 90 do 500 din. Za prenocišče je eden najdražjih krajev Portorož, kjer znaša cena od 200 do 420 din. Tudi oskrbina je najdražja v Sloveniji v Portorožu in Bledu, kjer znaša od 800 do 1100 din, v vseh drugih letoviščah pa od 500 do 700 dinarjev.

Še bolj zanimiv pa je prvi preglej vseh naših planinskih postojank, ki jih je 94 s 316 ležišči. Iz pregleda seznama teh postojank je razvidno, da odpade največ planinskih postojank na Julijske Alpe, kjer jih je 40 s 1406 ležišči. Na drugem mestu so Savinjske Alpe z 19 postojankami in 845 ležišči, na tretjem Pohorje z 11 postojankami in 308 ležišči. Vse Zasavje ima le 7 postojank in 305 ležišč. Zanimivo je, da pride takoj za Gorenjsko zeleno Pohorje. Vsi ostali kraji skoraj niso ne pomenijo v gospodinskem pogledu.

Iz vseh teh zbranih številk je razvidna velika važnost naših alpskih predelov za tujski promet in zimski šport. Obenem pa nam ti statistični podatki pokažejo, da je na vsak nujno potrebljivo izboljšati gostinske razmere na našem Dolenskem in Notranjskem. Vodniku je v sredini dodan preglezni zemljovid prometnega omrežja in turističnih postojank pri nas. Na ta Vodnik je lahko naša republiška gostinska zbornica zelo ponosna, saj ni le goli vodnik, ampak predstavlja veliko več: hotelski vodnik Slovenije je prvi kažipot v bodočem razvoju slovenskega turizma in gostinstva.

Zgodba brez besed

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiskarska skupina »Jadrana« v Kopru.
Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2 — Številka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

BARBA VANE PRAVI...

Prejšnji tened je bila vsa Italija v znamenju volitev. To je bil velik dogodek, ki se doživi le vsakih pet let. Zato sem naprosil mojega prijatelja Bepa iz Trsta, da mi pošlje nekaj italijskih časopisov, iz katerih bi lahko vso stvar zdravje zasleoval. Šredi branja članka o večnem pogubljenju, ki čaka vse tiste, ki se bodo volili De Gasperi, me je zmotil poštar z važno brzjavko iz Hrrij pri Ilirske Bistrici. Prebivalci te vasi se me zaprosili naj jih nujno obiščem, ker se pripravljajo pri njih velike stvari v zvezi z italijskimi volitvami.

Tako sem se odpravil na pot in ni mi bilo žal. V vaški cerkvi sem se stisnil med vernike in poslušal bogudopadljivo pridigo dušnega pastirja Adolfa. Pridiga je bila posvečena italijskim volitvam in zvezdel sem celo take stvari, ki jih niti v italijskih časopisih ni bilo. Prijazni božji namestnik je v svojem govoru ugotovil, da so se sama nebesa zavzela za De Gasperija in da se je nekaterim najbolj vnetim volivcem prikazala celo mati božja. Menda je le malo manjkalo, da ni vrgla volilni listek v De Gasperiovo skrinjitev.

Kdor bi si mogče predstavljal, da je bila ta pridiga reakcionarna, se zelo moti. Gospod Adolf koraka s časom naprej in zna svoje pridige tudi modernizirati. Svečano je začrnil vernikom, da je Marijo vjel na ploščo nek spreten fotograf in da se slike že dobe v Trstu. Neverjeten napredek moderne tehnike! Če bi imel De Gasperi toliko pristašev, kolikor je fantazije v glavi skrbnega pastirja Adolfa, potem bi na vseh volitvah zmagal 100 odstotno. Edina škoda je ta, da se tudi poveča počasi modernizirajo in da ga bodo prejali slej poslale z enostavnimi domaćimi sredstvi (ne z modernimi) tja, kamor spada.

Iz Ilirske Bistrice sem se javil v prestolnico našega Krasa — Sežano. Že dolgo časa nisem bil tu in presenetil me je hiter razvoj mesta. Tega se krepko zavedajo tudi sami mescani, ki se vse bolj pogosto gredo »gospode in gospode«. Kar nerodno mi je postal med njimi, tako so »nobele«. Pa kaj hočemo. To spada najbrž med krajevne znamenitosti, prav tako kot napis »Tito-Stalin« in »Ricordare e prepararsi«, ki so danes v poseben ponos nekaterih hišnih lastnikov. Pridobojen tened bom poslal nekaj oljnate barve v Sežano, kajti prepričan sem, da so ti napis le zato ostali nedotaknjeni, ker je tam barva na »tešere«.

V gostilni »Pod lipou« v Ajdovščini me je sprejela gruča vrlih Ajdovcev. »Sedi, Vane — so mi dejali — bomo kakšno podomäče vrezali.« In so vrezali po laško, kakor da bi bili na svatbi v Abruzzih. »Poslušajte vrli možje — sem jih vladljivo vprašal — kako je to mogoče, da vam med petjem domača beseda kar naenkrat zavije med Lahe?« Ajdovski možje so se za hip zamislili, nato pa mi je najmodrejši med njimi dejal: »Star si, Vane, in otročji. Ali si že kdaj slišal človeka, ki bi jecjal, in bi to navado ohranil tudi med petjem? Vem, da se nisi. Med govorjenjem in petjem je razlika in ti, ki dosti potuješ, bi to že moral vedeti.« Prijaznemu možu sem se opristol, da sem jih motil z nepotrebnim vprašanjem, se mu zahvalil za pojasnilo in se napotil nazaj na Koprsko.

V Čežarjih me je obkrožila skupina otrok, ki je hotela potovati na pionirsko prireditev v Koper. »Zadružna nam je obljuhila kamion — so mi potožili — pa je upravni odbor dejal, da se z nami premalo zasluži.« Nič ne skrbite, sem jih